

EL CARTULARIO DE RODA SEGÚN ABAD Y LASIERRA

Manuel IGLESIAS COSTA

Cuando en 1932 Yela Utrilla leyó y publicó el Cartulario Mayor de Roda, no tuvo noticia, o al menos no tuvo en cuenta, otra lectura que del mismo había hecho el benedictino Manuel Abad y Lasierra 170 años antes y copió íntegro en su colección (sign. 9/3.980, ff. 264-348, en la B.R.A.H.). Algo afectó a la conservación e integridad del códice el siglo y medio largo transcurrido entre ambas lecturas, que hizo de la versión de Utrilla un texto bastante incompleto y deficiente que estimamos útil revisar a la luz de la transcripción de Abad y Lasierra, quien pudo compulsar en mejor estado de legibilidad muchos de los diplomas que Utrilla ya leyó con dificultad y de modo fragmentario.

Es mucha la importancia del códice que, escrito entre las postrimerías del siglo XII y primeros lustros del XIII, recopila documentación propia de la sede y capítulo de Roda desde sus comienzos en noviembre del año 956, fecha de la consagración de su catedral, hasta la segunda mitad del siglo XII, donde se consignan nombres, topónimos, fechas, alusiones y datos de interés primordial para esclarecer la historia religiosa, política y social del país a que se refiere. El recurso de los investigadores al Cartulario es muy frecuente y resulta aún difícil su consulta por sus lagunas y deficiencias.

En el archivo catedralicio de Lérida se encuentra el manuscrito original, con el n.º 6. Consta de 126 páginas de pergamino de 252 x 260 mm, encuadradas con tapas de madera y tejuelo de badana. Escrito casi todo él en letra francesa de la época antedicha, se detecta caligrafía de diversos amanuenses, que al parecer copiaron la documentación a medida que se iba descubriendo en el archivo, por lo que el orden de transcripción de las escrituras no se corresponde con la cronología de las mismas.

A diferencia de Yela Utrilla, que presenta la documentación por series (documentos reales, episcopales y varios), siguiendo unas cronologías, algunas de ellas calculadas según datos históricos que la investigación posterior ha modificado, Abad y Lasierra transcribe los documentos en el mismo orden en que se encuentran en el Cartulario. Comienza advirtiendo que "las tres primeras cartas no se copiaron por mal conservadas". Yela Utrilla, que quiso leer lo muy poco que de ellas quedaba en el Cartulario y lo transcribe al final (apéndice II, p. 145), da pauta para identificarlas. Los copiamos en el mismo lugar que ocupaban en el Cartulario, tomándolas de otros diplomas del mismo archivo de Roda que el P. Jaime Pascual leyó y publicó íntegros en su obra "El obispado de Pallars en Cataluña".

El primer documento es la carta que el papa Pascual II dirigió al obispo San Odón de Urgel en mayo de 1110 reprendiéndole por su osadía de ocupar territorios del obispo de Roda-Barbastro y por admitir en su cabildo a un canónigo excomulgado por San Ramón. La segunda es asimismo otra carta pontificia del papa Urbano II dirigida al mismo obispo San Odón –desaprobándole también el que sin ser metropolitano exigía obediencia a los obispos vecinos (al de Roda Poncio)– que había denunciado al papa aquella pretensión del urgelitano en 1097 con motivo de un viaje que hizo a Roma ese año. La tercera, vuelve a ser Pascual II al de Urgel entre 1111 y 1112 ordenándole comparecer en Roma junto con San Ramón de Roda-Barbastro, antes de la siguiente Pascua.

Compárese la lectura de Jaime Pascual en este caso con la deficientísima de los fragmentos de Utrilla.

Abad y Lasierra ya leyó fragmentada la carta 3 del Cartulario, "Carta Petri Regis ad Papam Urbanum". Mucho más estropeada la compulsó Utrilla; pero sabemos íntegramente de ella en otros registros de

Roda mismo y se guarda copia de ella en el Archivo Catedralicio de Lérida (carpeta de documentos reales n.º 73 y Villanueva, *Viaj. Lit.*, t. XV, apéndice LXVIII, p. 361).

Parece que Abad y Lasierra aún leyó íntegro y en su debido orden el "Privilegium Paschalis Papae II" que Utrilla sólo pudo ver en parte y distribuido en dos hojas separadas.

No fue más feliz Utrilla en la lectura del inventario de "censos y usáticos" de la Catedral de Roda, que Abad y Lasierra transcribe íntegro. Etc.

Estas deficiencias y otras muchas observadas en la lectura de Utrilla convencen de la conveniencia de dar a conocer ésta de Abad y Lasierra hecha sobre un original mejor conservado y legible.

Con el fin de que se puedan contrastar ambas lecturas pongo a disposición de los interesados éste de Abad y Lasierra, que, repito, no altera el orden que sigue el Cartulario, indicando la sección y página de su correspondiente en Utrilla.

En ambas se echa de menos una ordenación cronológica de la documentación, sobre todo los índices onomástico y toponímico que tanto facilitan la consulta. Por ello completaremos esta publicación con dichos índices al finalizar la misma que, por su extensión, se hará en dos o tres números de esta revista.

APÉNDICE DOCUMENTAL

Documentos primeros del Cartoral Mayor de Roda, ilegibles en el Códice original que publica Jaime Pascual.

1.

Epistola Paschalis Pape missa O. Urgellen. Episcopo. Paschalis Episcopus Servus Servorum Dei: Venerabili Fratri O. Urgellen Epo. salutem & Apostolicam benedictionem. Querelam Fratris nostri Episcopi Barbastrensi accepimus, quod Ilerdensis Diocesis terminos, contra Privilegiorum Romanorum tenorem occupes, à Loco qui dicitur Fons-salsus versus ad Ilerdam; à Villa Isona. Precipimus ergo, ut que à Barbastrensi Parrochia Romanis Privilegiis distincta sunt, quæta & inconcusa dimittas. Preterea questus est, quod Ecclesie sue Canonicum pro transgressione professionis, ab eo excommunicatum, ipso contradicente suscepis, & Ecclesie tue prefeceris. Super quo, quid habeat autoritas canonica te ignorare non credimus. Precipimus ergo, ut excommunicatum illum à tua prorsus Comunione repelas, & Confratri tuo super hujusmodi excessu satisfacias, alioquin tenebris illius in excommunicatione socius, cujus consortium asumpsisti. Nos enim datam ab Episcopo Canonice sententiam Ratam habemus.

2.

Epistola Urbani Pape missa O. Urgellensi Epo. Urbanus Episcopus servus servorum Dei Dilecto Venerabili Fratri O. Urgellensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Juxta Sacrorum Canonum instituta Magnis haberes redargutionibus subjacere, qui cum nullo Metropolitaniani jure fungaris, Vicini à nobis Episcopi subjectionem vel obedientiam temere requisisti. Nos autem fraternitatis tue presentium literarum autoritate precipimus. Ut eidem Rotensi videlicet Episcopo, quod jam XXX. seu XL. annis ipse, vel predecessores ejus tenuisse noscuntur quiete tenere permitas, donec causa vestra Vicarii nostri B. Toletani Archiepiscopi, & aliorum Episcoporum Juditio, presente carissimo nostro filio Petro Rege Aragonentium, finiatur. Vale.

3.

Epistola Paschalis Pape missa O. Urgellen. Epo. Paschalis Episcopus, servus servorum Dei. Venerabili Fratri O. Urgellensi Episcopo: salutem & apostolicam benedictio-

nem. Pro querela Parochie que inter te, & Fratrem nostrum Barbastrensem agitur, idem Frater noster ad iudicium evocatus expoliatum se nequam venire debere respondit; conqueritur insuper quod Ilerde fines qui ei ex antiquo jure per Romani privilegii auctoritatem debentur invadas. Tue igitur charissime fraternitati, per presentia scripta mandamus precipientes, ut ab Ilerdentium finium invasiones desistas. Illam vero Parochie partem qua se nudatum conqueritur, ita ei restituas, ut nulla ei justa vel subtractionis, vel questionis occasio reliquatur. Sic enim utrumque vestrum omni occasione se posita usque ad proximum Pascha ad discussiones nostrae iudicium venire precipimus.

CARTULARIO MAIOR DE LA IGLESIA CATHEDRAL DE RODA¹

(Las tres primeras cartas no se copiaron por mal conservadas).

Dotaria Sancti Vincentii qualia fecerunt commes Raimundus et eresindis committissa.

In nomine patris omnipotentis et in nomine iesu christi filii eius et spiritus sancti ego regimundus dei gratia commes. simulque et coniux mea eresindis spitulante clementia clementissima. expunxit nobis deus et trina maiestas ut hedificaremus domun in honore domini nostri iesuchristi et salvatoris in civitate que vocittatur rota. ut sit sedis episcopalis secundum metropolitane sedis narbonensis ab emerico achiepiscopo et patri nostro inserta atque concessa est. Et ideo anno DCCCC.L.VII. veniente beato episcopo intercedentes nosmetipsos superius nominatos ad locum venerabilem consecrandum cuius bese-lica ab odesindo pontifice vocabulum sumpsit sancti vincentii martiris atque levite. ad cuius dedicationem christiani et devotissimi populi religione catholica concurrentes hac devotione sua vel parentum decessorum facinus absolvendum vel pro remedio animarum suarum et incolumitate futura compuncti. de rebus suis donaria adstante clero cum debottissimo populo predicti sancti vincentii martiris et levite et ad servientes illius qui ibidem (fuerint) serviunt sub iussione episcoporum quorum nomina inserta tenentur. Ego ragimundus simulque et uxor mea erisindis pro dotalis titulo donamus ad ecclesiam ipsam iam dictam uno casale ante ipsam domun sancti vincentii. et una terra ad iunii capiente VI modiatas et alia terra in loco ubi dicitur ab ipsum. siscare in litus isauana usque ad pennam. et ipsa vinea plana subtus civitate rota. que mihi ragimundo advenit ex parte parentum meorum. Donamus et in ornamentis ecclesie uno calice de argento et una cruce de argento et uno signo de metallo. et in libros. missale. lectionario. atque antifonario. et

¹ Publicado por Yela Utrilla, S-3º-I, p. 81.

Il vestimenta. Hec omnia donamus ut ad diem iudicii ac tremende maiestatis merces nobis exinde crescat. Quia qui bene ministrat gradum bonum sibi acquirit. Et est manifestum. ut ab hodierno die temporis iam dicta Ecclesia et servientes illius habeant, teneant, atque possideant, iure que perpetuo vendicent. ac defendant. et indisolubile funiculum hereditatis possideant. cum stipulatione subnixa. Siquis sane quod fieri minime credimus esse venturum. Quod si nos supra nominati, aut aliquis de erediis nostris, aut quilibet homo subposita persona de supradicta donaria iam dictum locum venerabilem temptaverit in primis iram dei et santi vincentii martiris et levite incurrat. et insuper hoc quod repetit in quadruplo restituat. et ista donatio firma permaneat in omni robore et firmitate. Facta carta donationis. in die Kalens. decembris. anno. III. regnante leutario rege. sig † num ragimundi comitis. Sig † num cresindis comitissa. qui hanc dotariam fecerunt et testes rogaverunt ut eam firmarent. Sig † num bermardi. Sig † num gachintus. abbas. Sig † num baroni clerici. Sig † num aponi. Sig † num dachoni. oriolus presbiter hanc donationem scripsit. sub die et anno quo supra. Dedicatio baselice sancti vincentii martiris. die Kalendas decembrias.

*Carta Sancii regis de decimis et primiciis quas dedit deo et Sancto Vincentio*²

Sub nomine sancte et individue trinatis hoc est testamentum quod iussit fieri christianissimus Sancius gratia dei rex Pampilonensium. et eragonensium. Sive Ripacursensium una cum venerabili Raimundo Dalmacii Rotensis Sedis Episcopo. Simulque cum omnibus primatibus eiusdem episcopatus. Anno igitur ab incarnatione domini M.^o LXXX.º I.^o.

I.^o Era vero C.XVIII. post M. Idus Martii. Luna tricesima. convenientibus in unum prenomatis potestatibus ad predictam sedem Rotam. scilicet. atque in Ecclesia beati vincentii levite et martiris. tractantibus multa de ecclesiasticis utilitatibus. simulque de structione eiusdem sedis qualiter esset propria dignitate fere privata: inter cetera idem rex divina inspiratione conpunctus, cum omnibus, suis optimatibus recognovit gravem culpam erroris. Scilicet quod decimas et primicias que ad ius parrochitanarum ecclesiarum eiusdem Sedis pertinebant, ipse sui que contra iustitiam acciperent et retinerent. Itaque divina gratia favente, ante altare predicti martiris coram universo populo accepta satisfactione a supradicto episcopo tam pro suo quam predecessorum Genitorum reatu; Jura deo et ecclesiis quibus pertinebant secundum statuta canonum habenda et possidenda primatibus iam dictis volentibus pariter que reddentibus in perpetuum reddidit; seque

² Ibídem, serie I-IV, p. 21.

deo et beato vincentio verum adiutorem siquis hoc ulterius presumeret repetere promisit. Sig † num Santii Germani Regis. Sig † num amati ricolfi. Sig † num Sancii acenar. Sig † num Mironis guillermi. Sig † num Raimundi Gomballi. Sig † num Sancii.

*Epistola Petri regis ad papam Urbanum directa*³

Gloriosissimo atque Serenissimo domino pape Urbano. Petrus gratia dei Rex pampilonensium et aragonensium se ipsúm. Quoniam Excellentissime domine Sancius Rex Pater meus devotus semper erga vestram et apostolicam sedem existens annuatim quingentos mancones procensu vobis persolvebat eo quod omne regnum suum sub protectione beati petri posuerat; volo et ego in quantum potero bonam illius voluntatem penes vos imitari mittendo paternitati vestre pro censu duorum annorum mille mancones per legationem domini Abbatis Sancti Poncii. ut deus per meritum sanctorum apostolorum Petri et Pauli me tueri dignetur semper in omnibus et auxiliari. Cum igitur sicut dixi tam pater meus quam ego regnum nostrum sub iure moderaminis et tuttionis Vestre posuerimus. precor obnixie clementiam vestram ut episcopatum in quo est Rota. qui longo iam tempore angustis terminis ob sarracenorum occupationem conclusus est; secundum metas illas quibus eum undique Raimundus dalmaccii episcopus et alii succesores eius tenuerunt; teneat et possideat per vestre autoritatis corroboracionem, tam iste dominus Poncius episcopus qui modo preest gratias deo canonice ordinatus quam alii succesores eius in perpetuum. cum his et omnibus que de terra paganorum ibi addidimus.

*Privilegium Paschalis pape II*⁴

Paschalis episcopus servus servorum dei venerabili fratri Raimundo barbastrensi episcopo. eiusque succesoribus cannonice substituendis in perpetuum. Spiritu domini docente didicimus quia dominus transfert regna et mutat tempora. Ipse quondam in hispaniis iuxta beneplacitum suum Christianorum regna diffudit. et rursus per sarracenorum seu moabitarum tiranidem christianorum peccata iuxta sua iuditia visitavit. Unde factum est ut episcopalis katedra que ilerde fuerat, in montana transiret, in oppidum videlicet quod rota dicitur. Inde rursus imminutis moabitarum viribus proprius ilerdam in barbastre oppidum transferretur. Spes enim christianis certior per dei gratiam nostro tempore facta est ut ilerdensem urbem domino parante recipiant. Et nos igitur domini dei nostri

³ Ibídem, ap. II, p. 146.

⁴ Ibídem, ap. II, p. 147.

iuditia prosequentes, presenti decreto constituimus episcopalem katedram que actenus Rote vel barbastre habita est ad ilerde urbem in posterum referenda, cum ea omnipotens dominus christianorum restituerit potestati. Conservatis nimirum montanis terminis, sicut a te vel a tuis predecessoribus apud Rotam et barbastram habiti ac possessi sunt, cum vallibus belse et gestau, cum abbacia alaonis, ac monasterio sancti Martini de Cavallera, sicut in alodium Rotensi ecclesie à regibus impetrata sunt. De aliis vero monasteriis infra eandem parrachiam sitis, debita tibi tuisque successoribus reverentia persolvatur, sicut tuis hactenus predecessoribus perdesoluta est. Confirmamus itaque vobis ecclesias de balaguer et tamared, et terras que iam in christianorum reddacte sunt ditionem, vel ecclesias cum restitute fuerint, in fraga et zeidi et ontiniana. Omnes quoque decimas seu ceteras res ecclesiastici iuris ad ilerde circumstantiam pertinentes, omnes eiusdem diocesis fines qui in christianorum redacti sunt vel, fuerint, potestatem tue tuorumque successorum dispositioni, sicut superioribus temporibus per apostolice memorie Urbani secundi predecessoris nostri, per nostrum quoque privilegium constitutum est subiaccere precipimus, salva in omnibus apostolice sedis autoritate. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat vestram ecclesiam perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere minuere vel temerariis vexationibus fatigare. sed omnia integra conserbentur tan tuis quam succesorum tuorum clericorum ac pauperum usibus, profutura. Siqua ergo ecclesiastica secularisve persona hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertio ve commonita, si non satisfactione congrua emmendaverit, potestatis honoris que sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. Et a sanctissimo corpore ac sanguine dei et domini redemptoris nostri iesuchristi aliena fiat, atque in extremo examine districte ultioni subiaceat. Cuntis autem eidem ecclesie iusta servantibus sit pax domini nostri iesuchristi, quatenus et hic fructus bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant, amen, amen, amen. Scriptum per manum joannis scrimarii. Regionarii ac notarii sacri palatii.

*Ego Paschalis episcopus catholice ecclesie ss. re*⁵

Datum Rome in porticu beati Petri per manum iohannis Sancte Romane ecclesie diachoni cardinalis ac bibliotecharii VI° nonas mai. Indictione III. Incarnationis. anno M.C.X Pontificatus autem domini Paschalis II°. Pape anno XI.

In dei nomine. hec est carta noticie de censis et usaticis quos debent facere homines de rota domino episcopo et senioribus tam francs. quam fedales. In primis Ramon

⁵ Ibídem, ap. II, p. 148.

Guillem et martinus rollan et Johan, pere et Pere ramon I canal de molton et I.f. vino et VIII fogaças. et Nuño Garcia et Martin Guillen I. canal molton, et VIII fogazas, et I. F. vin. Guillermod cum suis I canal et VIII fochazas. et I. F. vino. Pere Garcia medio molton, et IIII fochazas, et I emina vino. Pere dela Serra et dominicus I. canal et VIII F. et I. f. vino. Arnal dela Lena III. F. et I quarto de molton. et I. emina vino. Bernardat dela Lena III. F. et I. quarto molton, et I. emina vino. Pere Ramon, et Martin del Pozo, I. canal molton, et VIII. F. et I F vino Pireta de Porta cum suis VIII F. et I molton et I F. vin. Martin Ballarica IIII. F. et medio molton. et I emina vino. Ramón Lorenz de collo IIII. F. et medio molton. et I. emina vino. Catmas de Mironischol IIII. f. et medio molton, et I em. vin. Pere Garsias medio molton et IIII. F. et I. em. vin.

De fedalibus Martin Pere de montoliu III. sol. Ramón Compang III. sot. Maschatura cum suis fratribus III. sol. de adellon III. sol. Calbat de rippas desit cum suis III. s. Johan Calb II. s. Martin Garcia cum suis III. s. Johan barnuz II. s. Gilberga coia XII. diners. Capomas de bragas longas XII. diners. Capomaso de maria delo collo XII diners. Bolliron VI. dr. Ramon St. romani III. s. Martin baron II. s. Bernard de mirenneco III. S. Capomaso de pere Guillem XII, dr. Johan dela carapaza XII. dr. Chenó de pozino VI. dr. Mir garcia dels solans cum suis III. s. Ramon de erolas III. s. Johan bufa de erolas cum suis III. S. Pere coschallo VI. dr. Pere galin de pui de ruxoso VI. dr. Montaner de carrascher cum suis III s. de riazol III. s. Bonet Carrascher III. s. Redal de porticu VI dr.

De serviciis. Dominico Capo III. fochozas. et I. quarto molton et I. em. vino, et III em. de zibata. Martin Pere de montolivo VI. F. et medio molton, et II. F. vino et III. civata. Ramon compang VI. F. et medio molton et I. F. vino. et III. F. civata. Maschatura cum suis VI. f. et medio molton. et I. F. vino. et III. F. civata. Capomas de Pere ramon de pocino III, F. et I. quarto molton. et I. em. vino. et III. em. civata. De ad illon VI. F. et medio molton. et I. F. vino. et III. F. civata. Calbet cum suis VI. F. et medio molton. et I. F. vino, et III. F. civata. Johan calb. III. F. et I. quarto molton. et I. em. vino, et III. em. civata. Martín garcia VIII. F. et III. quartos molton, et III. em. vino. et I. em. civata. Johan bornuz VI. F. et medio molton. et I. F. vino. et III. F. civata. Gilberga Coia III. F. et I. quarto molton. e et I. em vino. et III. em. civata.

Per hereditatem de pechera I. quart molton, et III. F. et I. em vino, et I. F. civata. Malsega III. F. et I. quarto molton. et I. em. vino. et III. em. civata. Bracaslongas I. F. et medio molton. et I.F. vino. et III. F. civata. Johan de Lena III. F. et I. quarto molton. et I. em. vino. et III. em. civata. Bolliron III. F. et I. em. vino. et I. quarto molton. et III. em. cibata. Johan de barons III. f. et I. quarto molton, et I. em. vino. et III em. civata. Bonet Caranaz VI. f. et medio molton. et I. F. vino, et III. F. civata. Ramon sancti romani VI. F.

et medio molton, et I. F. vino. et III. F. civata. Martin baron. VI. F. et medio molton, et I. F. vino. et III. F. civata. Barnard sancti Romani VI. F. et medio molton. et I. F. vino. et III. F. civata. Capmaso de pere Guillem. III. f. et I. quarto molton et I. em. vino. et III. em. civata. Johanat dela crarabaza III. F. et I. quarto molton. et I. em. vino. et III. em. civata. Chenó de pozino III. F. et I. quarto molton, et I. em. vino. et III. em. civata. Capomaso dels storrents VI. F. et medio molton et I. FF. vino, et III. FF. civata. Mir garcia dels Solans VI. f. et medio molton. et I. F. vino, et III. FF. civata. Ramon de erolas VI. f. et medio molton, et I. F. vino, et III. F. civata. Johan bufa de erolas VI. F. et medio molton. et I. F. vino. et III. F. civata. Pere Johan II. F. et II. gallinas et media em. vino. Pere cuschullo III. F. et I. quarto molton. et I. em. vino, et III. em. civata. Pere galin de puirupos III. F. et I. em. vino. et III. em. civata. et I quart molton. Montaner de Charrasquer VIII. F. et I. quarto molton. et I. em. civata. Pere Mir III. F. et I. quarto molton. et I. em. vino. Maria de Pere ped III. F. et I. quarto molton, et I. em. vino. et III. em. civata. Arnal talecha III. F. et medio molton, et I. em. vino. De riasol VIII. F. et I. canal molton et I. F. vino. Johan dels puis III. F. et I. quarto molton, et I. em. vino, et III. em. civata. Pere Sanz dels torrents. III. F. et I. quarto molton, et I. em. vino, et III. em. civata. Ramon delo Spital II. F. et I. quarto molton et I. em. vino et II. FF. civata.

De garbas Dominicus cap. III. garbas. Martin pere montoliu VI. g. Ramon compang VI. g. Maschatura cum suis VI. g. Pere ramon pozino III. g. De adellon VI. g. Calbet de rimis de sit VI. g. Johan Calb. VI. g. Martin garcia cum suis VI. g. Johan bonuz VI. g. Gilberga Coia VI. g. Ross Calb. VI. g. Capomas de dominico de Tornafed III. g. delo Chaxigar III. Pere ramon de bianz VI. Pere baron VI. Pere martin de bianz VI. Bragas longas III. Johan de lena III. bagon III. Bolliron III. Mir duran et Pere galin de cerulla VI. Bonet charanaz. VI. Martin baron VI. Barnard san roman VI. Capomaso de pere guillem. III. Johan dela Carapaza III. & c. (*no se prosigue por estar muy enmendado y confuso lo restante de esta escritura*)⁶.

In dei nomine. Notum sit omnibus hominibus quod ego Petrus de sancta eulalia. post longas et multas contentiones quas habui vobis cum domino Berengario yllerdensis episcopo ac rotensis, et etian cum canonicis vestris et cum Saturnino Archidiacono et priore sancti martini de Cavallera super aquam illam que discurrit ad illos molendinos de oliveto qui sunt de sancto Martino prescripto, quam scilicet aquam prohibebam ego ne transiret per terminos de besens ad ipsos molendinos. Tandem cognita iniuriam quam ego faciebam de ipsa agua predicte ecclesie sti. martini et suis molendinis amore dei et ob remissione peccatorum meorum et etiam respectu et amore de vobis prenominato epo. et

⁶ Este documento sólo se menciona resumiendo su contenido en Yela Utrilla, ap. II, p. 149.

precibus aliorum multorum proborum hominum difinio per me et per omnes meos successores et per meam posteritatem ac concedo, et volo ut semper in perpetuum libere et sine ullo impedimento predicta aqua vadat et transeat per terminos de besens cunctis molendinis qui sunt de scto. Martino in oliveto. Sunt Testes istius supra scripti Guillermus de benabent. Frontinus frater eius et Berengarius dela Mellera. Visores et auditores de prescripta promissione. Ramon de caserras, et Gombalt de siscar, et Guiates de bellestar. Actum est hoc mense junii sub era M.CC.XX.III. Ego Johanes dosca prescripti episcopi scriba mandato et voluntate predicti Petri de Scta eulalia hanc cartam scripsi et hoc Signum feci.

*Incipiunt capitula*⁷

1. Carta Regis Sancii de excusatis et decimis ecclesiarum.
2. De decimis et primiciis.
3. De ecclesiis et de alodiis quos dedit deo et scto vincentio Sancius Rex.
4. De alodio de alchezar.
5. De uno homine in aquilanido.
6. De castro vivo quod dedit Sancius Rex Scto andrea.
7. De uno homine in illa clusa.
8. De arnal bernard de benascho de uno capomaso.
9. Testamentum Mironi rogerii.
10. Testamentum Raimundi Garsie.
11. De homines quos dedit Ramon vita de lozar Scto vincentio.
12. De censum quod reliquit riculfus oniscol Scto Vinc.
13. De Sancio canonico Testamentum.
14. Convenientia de molendinis de alasquarre.
15. Concordia de Terminis Rote et Gudel.
16. Privilegium Gregorii Pape.
17. Privilegium Gregorii Pape.
18. De electione episcoporum.
19. De pascuis et silvis.
20. Privilegium Urbani Pape.
21. Salomon episcopus.
22. De Castrum canalillos.
23. De una vinea in lastanosa.

⁷ Publicado por Yela Utrilla, ap. II, p. 149.

24. De concordia que fuit facta inter Garsiam episcopum iacensem, et Raimundum episcopum. Rote.
25. De alodio de Corbera.
26. De una vinea subtus villa de Rota.
27. De una terra que est in ibuni.
29. De una vinea in lastanosa.
30. De alia vinea in lastanosa.
31. Item de alia vinea in lastanosa.
32. Item de alia vinea in lastanosa.
33. De alia vinea in lastanosa.
34. Carta Regis Petri de Sancti vincentii Osce.
35. Carta ingenuitatis quam fecit R. episc. Rote, et filiis suis.
36. De uno molino ad sanctum Petrum.
37. De una Terra in Lastanosa.
38. De una vinea in riazuelo.
39. De una Terra in lastanosa.
40. De una vinea in lastanosa.
41. De molendinis de rialbo.
42. De una vinea ad illa Corona.
43. De alia vinea ad illa Corona.
44. Testamentum de Girberga.
45. Carta Raimundi P. de eril
46. De una casa in Rota.
47. De una vinea in riazuelo.
48. De una vinea ad sancto martino de parietes altas.
49. De una vinea ad rio Zechero.
50. De alodio de pertusa.
51. De castro Zerced.
52. Guarpicionem de Castro vivo.
53. Convenientia de Castro vivo.
54. Item convenientia de villa enforcato. Carta de campo de bianz.
55. Testamentum armulfi episcopi.
56. De ecclesiam de viacampo.
57. De domibus quas dedit adolina sancto vincentio in castellione.
58. De una casa in rota.
59. De olibus de horcald.
60. Item de olivis de horcald.

61. Item de olivis de horcald.
62. De olivis de orcald.
63. Item de olivis de orcald.
64. Concordia de alodio R. Guillermi, et uxori sue sicardis.
65. Testamentum R. Guillermi et uxoris sue Sicardis.
66. De hereditate de alascorre.
67. De homines de alascorre.
68. Carta Guillermi. B. de alodio de alasquar.
69. Concordia de illo alodio de alascorre.
70. De oriol baron et bernard baron.
71. De molendinis quos comendaverunt canonicus Garsia et Guillelmus at.
72. De Almunia et Saravalla.
73. Carta de conchel.
74. Carta de san michael de fonte tova.
75. Carta evacuationis de homine uno in esdolomada.
76. De uno Capomaso in esdolomada.
77. Carta dodonis. P. De monte olivo.
78. Testamentum de Gamiza.
79. Camio de vinea de Solmira.
80. De ennecho de Romerosa.
81. Carta de campio de monte.
82. De antonia et bernardo filio suo.
83. Carta enneconi canonici.
84. De uno homine in villa veraniu.
85. De vinea de scto. quirico ad abundantia.
86. De alodio de calbera.
87. De almunia de campo de fuero.
88. De sancti Petri de Lastanosa.
89. De una vinea ad illos collellos.
90. De castro canalillos.
91. De monasterio de Torre de albar fanniz.
92. Item de eodem.
93. De alodio Ricolfi de exeia.
94. De illo campo de esdolomada ad illa padule.
95. De Condaminas de Regine.
96. Testamentum de Berenger erdao.

(Prosigue con una memoria de censos que se pagaban a los obispos de Roda, pero no está completa por faltar cuatro hojas, entre las que también parece que faltan las tres primeras Escrituras, si no es que sean las retroscriptas).

De alodio de Alchezar. IIII⁸

In Dei Nomine ego Garsia abbate qui sum habitante in villanuga et natura mea de boxosa; talem venit michi voluntas et atigit necessitas; ut vindam illam presionem quod accepi in castro alchezar sicut et feci ad vos domino meo episcopo Raimundo Dalmacio. Vendidi vobis. illas kasas cum omnibus que accepi in populatione in alchescar sub iusione domini Sancii Regis exaltet eum deus. amen. Cum animo bono et liberali arbitrio integro que consilio. In precio quod inter me et vos bene complacuit atque convenit. Id est XX. mesuras. VIII. mesuras triciti. et VIII. mesuras ordei et IIII. mesuras vini. et erant valente istas mesuras predictas CCCXX. solidis denariorum. Et ego Garsia predicto vendidi et accepi meum precium quod supra dictum est, et nichil apud vos emtore meo episcopo et domino meo non remansit de illo precio; et cum bono animo sic pono fediatores de salvetate de quantun ista paginola testificat. Senior Sancio Sanges de larres, et Senior ennecho bancones de octigin. Quod si aliquis de filiis meis vel de heredibus meis vel quislibet homo qui hanc Cartam quem ego facio inquietare voluerit, dupla vel tripla componat in meas hereditates et in villa nuga. similiter ut ab hodierno die et tempore fiat ex mea potestate libera et in vestra potestate firma et sincera per secula cuncta amen. Facta carta venditionis Idus Decembris post diem Sancte Lucie. Era MC.XX.III. Signum ego Garsia abbate predicto de boxosa qui hanc cartam scribere et testes prenotare iussi. Regnante Sancio Rege in aragone et in pampilona, et sub eius imperio filio suo domino Petro in Superarbe et Ripacurtia; et episcopo domino Garsia fratre Regis in aragone. et Senior pipino, et Senior Belascho garcez, et Senior Xemenos garcez et Senior Sancio Garcez, et Senior garcia Xemenones, et Senior Xemenos Galindiz, et abbate domino Galindo malchecar. Et fuit lecta hec paginola in porticum Sancte Marie ad audiente de totos homines chaballeros et pedones. S. Pipino teste; Xemenos Lopez suo vasallo teste. Don vitalis merino teste. Asner Sancionis teste. Vita oculo nigro teste. Et isto marchato fecit illum lop de scaberrella. qui erat vasallo de illo episcopo et fecit illas chasas predictas, et accepit illum alodem sicut superius dicit ex manu don Garsia abbate de boxosa. Et ego vincentio qui fui filio Zacharie de villasalensis, audivi ab ore suo et scripsi et de manu mea hoc signum feci.

⁸ Publicado por Yela Utrilla, serie 2-B-VII, p. 57.

*V. Carta de uno homine in Aquilanido*⁹

In Dei Nomine Patris et Filii et Sancti spiritus amen. Ego Petrus Sangiz gratias deo altissimo de monteson facio hanc cartam, et dono et sancto vincentio de Rota et vobis episcopo Raimundo dalmacio in cammio propter illo alodem vos tenebatis per vestrum directum qui fuit de rodlan, unde vos iam habebatis cartam de meo patre: proinde dono vobis in cammum in castro aquilanido uno homine quem ego ibi tenebam ad mea propria dominicatura cum toto quantum ad illum pertinet. Et similiter dono alium meum hominem quem tenebam ad mea dominicatura in castilgone ad toro cum totum quantum illi pertinebat et tenebat per me die quod ista carta fuit facta. Et similiter dono totum quantum ad me pertinebat in avellana die quod ista carta fuit facta; et hoc totum suprascriptum, dono et adfirmo illud deo et sancto vincentio de Rota, et vobis domino et patri meo episcopo Raimundo Dalmacio, ut habeatis et possideatis illud ingenuum sine ullo clamo in servitium dei secula cuncta.

Facta carta ista era M.C.XXXI. In castro monteson Regnante Rege Sancio patre meo in aragone vel pampilona. Ego autem in superarbi vel ripacurcia. et gratias deo altissimo in monteson et almanara. Episcopus Raimundus dalmacius in Rota, in cuius presencia fuit facta carta ista.

Ego Galindo sub iussione domini mei infantis Petri Sancii Hanc cartam scripsi et de manu mea hoc signum feci.

*VI. De vivo quod dedit Sancius rex sancto Andrea*¹⁰

In nomine Sancte et individue trinitatis. Ego Santius Dei gratia Aragonensium. Pampilonensium, et Ripacurcensium Rex Divina inspirante clementia, dono, concedo, et ad proprium trado Castrum quod dicitur vivo cum omnibus terminis et pertinentiis suis Sancto Andrea apostolo, qui est germanus beati Petri apostolorum principis et in passione socius. Dono etiam illi, firmiterque concedo omnem vallem arravensem cum omnibus suis pertinentiis. et dono illi similiter super Salientem cum omnibus suis pertinentiis, et dono illi villam que dicitur donui cum omnibus suis pertinentiis. Haec omnia superius nominata et scripta dono atque concedo, reddo, at regia donatione confirmo domino deo et Sancto Andreae, et episcopo eiusdem ecclesie nomine Raimundi dalmacii, et successo-

⁹ De este documento hace alguna mención Y. Utrilla en la p. 150 y lo transcribe en documentos reales, 7, p. 333.

¹⁰ Publicado por Yela Utrilla, serie I-VII, p. 24 (N.B. Aquí dice S. Vincentio en vez de Santo Andrea).

ribus eius, cuius Raimundi temporibus primum feci istam donationis cartam facere. Ideo autem feci huius donationis cartam quia me dei gratia regente totius mei regni honorem, multi multas faciebant Sancto Andreae iniurias. Ob cuius amorem veniens usque ad altare suum dedit michi deus et Sanctus Andreas honorem predictum acquirere, et cum victoria ad propria redire. Igitur totum istum honorem cum totis pertinentiis suis sicut iam predictum est dono ab integro et in perpetuum concedo deo et Sancto Andreae ut Sanctus Andreas sit michi propicius, et intercedant ad deum et dominum nostrum pro anima mea et animabus patris et matris mee omniumque fidelium Christianorum, et pro stabilitate totius regni nostri et pro salute omnium nostrorum. Quatinus omnipotens deus interveniente beato Andrea in die iudicii remunerationem felicitatis eterne nobis retribuatur id est sempiternam gloriam paradisi. Facta carta donationis huius anno millesimo Nonagesimo III° Regnante Sancio Rege, Presidente Raimundo. Sancte Rotensi Ecclesie. In presencia Sancii comitis Ripacurcensis, et Guillermi Servidius et Gauzperti Raimundi et Petri Raimundi de heril.

*VII. De uno homine in illa clusa*¹¹

In Dei nomine, Ego Bertrandus filius Bertrandi de montaniana cum consilio fratris mei Petri bertrandi et Guièlmi fratris mei et Raimundi bonii filii, et aliorum bonorum virorum, dono Sancto Vincentio et Raimundo episcopo ab integro et in perpetuum trado ex toto Mansum unum in quo manso diu vixit Miro bonus homo. Mansum illud sicut melius habuit olim Miro bonus homo cum omnibus pertinentiis suis et beneficiis suis dono et in perpetuum trado per fidem sine malo ingenio deo et Sancto Vincentio et Raimundo episcopo et habitatoribus Sancti vincentii. Hanc donationem habeat Sanctus vincentius et Raimundus episcopus per Sanctum vincentium teneat et possideat, et in vita sua quod voluerit faciat. Post obitum Episcopi Raimundi Sanctus Vincentius in dominio in claustrum chanonice omni tempore pleniter possideat quiete et in firma pace. Siquis vero de propinquis meis aut de extraneis huius donationi restiterit, aut sua mala voluntate donationem istam infirmare voluerit, non valeat, Sed Sancto Vincentio, et episcopo prescripto X. libras auri pro ac temeritate componat, et haec Donatio firma permeneat. Et quandiu in hac malitia permanserit, cum iuda traditore in inferno partem habeat, et donatio firma et stabilis semper maneat. Hanc donationem ego bertrandus libenti animo facio propter remedium anime mee, quia eram in causa et in querela contra episcopum pro coniuge mea videlicet filia commitis Raimundi, quam dicebant esse meam consangi-

¹¹ Esta escritura está también cruzada en el original. Publicado por Yela Utrilla, ap. II, p. 151.

neam. Propter quam rem diligenter investigavi cum melioribus et antiquioribus meis longe post quintam generationem michi iunctam inveni, et ut excommunicatio Episcopo ne super me fieret donationem istam cum bona voluntate firmavi et feci, et testes firmare rogavi. Testes huius donationis sunt, Guielmus Archidiachonus frater bertrandi, Guielmus bernardi de Castello novo Herimandus radulfi. Garsia de bello monte. Sig † num bertrandi filius bertrandi. Sig † num Schiva filia R. uxoris eius. Sig † num Raimundi bertrandi Et ego Raimundus Episcopus post auditam computationem dicte consanguinitatis facio securitatem suprascripto bertrando de me et de omnibus Successoribus meis ut quiete et pácifice vivant cum uxore sua in dei servitio, quia secundum quod ipse nobis dixit, et a proquinquis suis audivimus in ac re misericorditer indulsimus, et oblationem scriptam ab eo accepimus.

*VIII. De Arnal Bern. De Benascho de uno cabmaso*¹²

In Dei nomine ego Arnallus bernardi De Bernascho. facio donationem domino deo et Sancto Vincentio de Rota et eius episcopo Raimundo de uno homine Sinfredo et de filiis et filiabus eius et de omni posteritate illius et de omnibus que habent et habere debent, in casis, casalibus, terris, vineis, hortis, arboribus Siccis, viridis, agressibus, regressibus, culturis, laboratis, Laborandis, Garricis, Silvis, Pascuis, Pasturis, in aquis in aqueductibus in mobilibus, et in immobilibus, et in omnibus que habent et adquisituri sunt, illos et omnis eorum ab integrum dono et in perpetuum trado deo et Sancto Vincentio, et advenit michi â patre meo per alodium cum fratre meo et sororibus meis, et homo iste cum omnibus que habebat accidit ad partem fratris mei Garside Bernardi, et frater meus pro anima sua commisit illum et omnia sua Scto Vincentio; Sed ego Arnallus nolens adquiescere petitioni fratris mei, post mortem eius recuperavi eum et tenui eum in dominio; et quia debebam quinquaginta uncias auri valentini culpis meis exigentibus Raimundo Episc. propter illas uncias, et propter multa mea peccata, et pro anima fratris mei ut deus nobis, faciat misericordiam dono hominem cum omnibus suis per veram fidem ex toto deo et Scto Vincentio cum consilio Willelmi Arnalli de Gestal, et fratris eius Patri, et Petri rodgerii, et Petri rodballi, qui erant fidei iussores de istis unciis, et consilio matris meae et, aliorum bonorum hominum –Alodium istum partitum cum omnibus heredibus meis et in parte mea receptum dono deo et Scto Vincentio, sicut superius scriptum est. Visores et auditores istius donationis, fuerunt Barnardus abba Alaonis. Ichilanus abba Scti Andreae, Petrus rodgerii de girverta. Ganceranus de capella, Rodlandus Raimundi de ficulus.

¹² Publicado por Yela Utrilla, serie B-I, p. 60.

Facta est carta donationis anno M.^o LXXXX.º II.º dominice incarnationis XV. kal. Januarii L. XVI. Fer. I. Signum arnalli bernardi qui donationem istam fecit— Signum Petri Rodgerii. Signum Guielmi arnalli. Petrus scripsit. Sud die et anno que supra.

*Testamentum mironi Rogeri*¹³ VIII. (En el original figura así, después del título).

In Nomine Patris et Filii et spiritus scti. ego Miro Rogerii iubeo facere cartam istam, plenus memoria et bona voluntate, et cum ista carta dono domino deo et scto Vincentio inclito martiri corpus meum et animam meam, et omne alodium meum, et omnes homines meos, et omnia mobilia et immobilia mea omne quod cum iustitia et in veritate tenere possum vel debeo. totum ab integro dono vel reddo, sive persolvo domino deo et scto. Vincentio, et hoc facio ut deus dimittat michi omnia peccata mea, et det mihi vitam eternam. et pro anima avunculi mei qui dedit mihi maiorem partem, et pro anima patris mei que dedit mihi quantum sibi placuit, et pro anima matris mee, et pro animabus germanorum vel parentum meorum, sive pro animabus omnium fidelium, Christianorum, ut deus mihi donet perseverantiam, et aperiat vitae eterne iamam, et omnibus nobis requiem sempiternam. totum quod habeo hoc dono, et quod evenire mihi debet a parte patris vel matris, fratrum, vel parentum, vel totum quod evenit et veniet similiter fatio. Dono altario Scti Vincentii De Rota, et Episcopo presenti et successoribus eius et canonicis ecclesiae, ecclesiam Scti felicis, quae mihi accidit. ab avunculo meo, sive a patre, vel quocunque modo visus sum habere, ut ab hac die et deinceps, Sctus vincentius et episcopus et canonici Rotensis ecclesiae habeant, teneant, et possideant ab íntegro ecclesiam, et ea que pertinent, vel pertinere debent ad ecclesiam; ubicumque sit sub Celo et Terra, sive sint mobilia aut immobilia. Ea convenientia, ut ecclesia Scti Felicis sit honorata, et adornata in libris, in ornamentis ecclesiasticis, et maxime in clericis que serviant domino pro anima mea, et avunculi mei, et patris, et pro animabus Christianis. Et si Episcopus Rotensis ecclesiae, vel canonici aut aliquis de rectoribus ecclesiae ecclesiam, illam aut ea que ad ecclesiam pertinent, totum vel partem aut aliquid alienare voluerit vel donare potestati sive militi aut alicui personae virorum ac mulierum, sive etiam monasterium aut alteri ecclesiae gratis, vel precio sive camiatione, temptaverit, Potestatem non habeant, sed sit donum istud firmum et stabilitum et sic permaneat. Quod si presens episcopus vel successores eius deum non timentes contra preces et suplicationes meas, ecclesiam et alodium alienaverint, totum sive partem, illud quod alienatum fuerit; si in presenti in potestate Scti. vincentii remissum non fuerit veniat unus de

¹³ Ibídem. ap. II, p. 152.

propinquis meis, et ponat ceran unius solidi super altare Scti Vincentii, et quod alienatum fuerit recipiat. Similiter dono Scto Vincentio homines meos quod superius nominavi, ubicunque sint ab hac die in antea. Ea convenientia ut episcopus et habitatores Scti. Vincentii honorifice eos teneant et maiorem censum illis persolvere non faciant. Quod si dimittere noluerint vel emmendare, veniat unus de parentibus meis, et ponat unum solidum super altare Sct. Vincentii et homines recipiat. Haec omnia superius nominata dono, laudo, concedo, et confirmo, Scto Vincentio et Episcopus et habitatoribus ipsius loci, totum quod habeo, quod reminiscor, et quod memoriae non reddo quod adquisivi et adquirere cum iustitia potuero. Ea convenientia ut Episcopus Scti Vincentii semper me habeat filium et discipulum, et Canonici fratrem, et dilectum amicum, et sit semper mihi in eodem loco victus et vestitus honorifice in servitio dei et abundantia fragilitati mee in vita mea, et post mortem sepultura et requies secundum ecclesiasticam disciplinam. Et ego promitto Episcopo et confratribus meis emendationem vitae meae, et stabilitatem loci, et veram obedientiam, et fidelem me esse canonicum, iuxta possibilitatem meam, et deinceps vivere sub regulari vita per iussionem proprii episcopi et confratrum meorum.

Facta carta donationis istius anno millesimo actuagesimo, incarnationis dominice. Pacta VII. tertio idus Novembris, die solemnii beati martini episcopi et confessoris in presentia Raimundi Rotensis episcopi qui eam ditavit per iussionem et preces Mironi rogerii, vidente Benedicto de fontetova eius consanguineo et presentibus de Rota, Mirone Altemir, Raimundo mironi, et Galindo Mironis suo clavigero, in domo bradila apud rotam circa meridiem die mercurii. Anno II, Castrimonionis. Sig † num Mironi rogerii qui hanc cartam facere mandavit laudavi, et manu propria firmavit. Sig † num Raimundi Rotensis episcopi. Galindus canonicus Scti Vincentii Rogatus ab episcopo Scripsit.

*Testamentum de Ramon Garsia*¹⁴ X.

In Dei nomine Ego Raimundus qui sum in mea memoria. Expunsit me deus et trina maiestas ut darem aliquid de alodem meum sic et dono ad domum Scti Vincentii et ad canonicos ibidem regulariter deo servientibus. Dono in villa venasco uno capud maso Reale cum suo filio atone, et de duos molendinos quod tenent sanza, et filii centullo illam decimam. Et illa decima de isarno de ancelis quod habet de suo alode franco. Et in territorio Rote, vineas, et terras. Sunt ipsas vineas illa una in lastanosa. De oriente ava cum filiis. De occidente Ramon mir de benasco. Et fundus ad galin. Illa alia vinea subtus

¹⁴ Ibídem. ap. II. p. 153.

villa â parte occidenti, que fuit de eodem petro. Et sex terras. Illa una in loco ubi dicitur ad illa cinta. Et de illo vinial que dicitur de donna a Richell ipsa medietate et duas terras in illo obago, illa una habet de occidente terra de arnal abo, alia ad corte de ramon guilem. Et duas insulas in illa ribera de isavana una ad illo ponte de illa via in susu. Illa alia insula de parte aqua quod tenet roger bradila. Hoc suprascriptum dono atque concedo ad domum Scti Vincentii et ad canonicis ibidem deo servientibus. Facta ista Carta donationis III idus Julii. Luna III. ab incarnatione domini anno M.L.XXXXII.º Regnante Sancio Rege de ibero usque in paliares. et Pere Sanz in ripacurcia et in montson. Signum Ramon qui hanc cartam rogavit scribere et testes ad roborandum firmare. Signum berenger raimon canonicus. Signum arnal Pere. Signum Pere Johan canonicus. Signum mir duran. Signum roger bradila. Signum gamiza gilmom. Miro arnallus Subdiaconus Rogatus scripsit. Raimonnus scripsit hoc. Signum.

De homines quos dedit Ramon vita Scto Vincentio¹⁵ XI.

In Dei nomine. Ego Raimundus vita de Lozars. facio donatione â Scti Vincentii de rota de unum meum hominem quem abeo de mea francheza. Pronominato ennecho cum filiis suis, petro et Martino. Mitto istos homines apud quantum habent aut augmentare potent. Ut nullus alius homo non habeat in eis potestate per distringere nec per mandare nisi Sctus Vincentius extra oste quod non faciant. ad ego Raimundus facio ista carta scribere propter remedium animae meae vel parentum meorum, et per culpas que habebam contra Episcopum, propter hoc mitto istos homines in domum Scti Vincentii. Et sunt inde testes. bernard martin. Et mir dac †.

De censu quod reliquit Riculfus Oniscol¹⁶ XII.

Ego Riculfus Uniscul ingenuus Scti Stephani bona voluntate et puro corde dono Scio Vincentio et episc. eius censum in alodio meo et est census ille viginti Focazarum bonarum et unius multonis, et unius porci, et sex sextariorum vini in unoquoque anno per festivitatem Omnium Santorum, et non sit licitum alicui Xtianorum ut abeat hoc alodium quocunque modo nisi illi que dederit hunc censum Scto Vincentio et episcopo eius. Et hoc donum factum est pro penitentia et emendatione peccatorum meorum que peccata magna et inaudita ego feceran, et per que iudicatum mihi erat exire de terra. Et si quis

¹⁵ Ibidem, ap. II, p. 153.

¹⁶ Ibidem, serie 2 B-XII, p. 63.

Xtianorum hoc donum contradixerit Scto Vincentio, contradico illi alodium meum et deus contradicat illi vitam eternam. Facta donatio ista VIII. kal. sept. L.VIII. Feria V. Festivitate Scti bartolomei. regnante Sancio Rege Rannimiri filio. Raimundo episc. Rotensi presente et hanc cartam scribere iubente per preces Riculfi predicti. Sig † num Riculfi qui hanc cartam firmavit et Berengarium Raimundi de gudul, et Raimundi moronis de Rota firmare rogavit. Porcus et carnerius singulorum sint solidorum. Berengarius Scti Vincentii canonicus â Riculfo precatu hanc cartam scripsit.

*XIII. De sancio canonico Sti Vincentii*¹⁷

In Dei nomine. Ego Sancius Rotensis kanonicus donator sum deo et Scto Vincentio vel eius canonicis. Per hanc scripturam donationis propria bona voluntate pro remedium anime mee vel parentum meorum dono Scto Vincentio vel eius Canonicis una vinea in territorio rotensi et est ipsa vinea in locum quae vocitatur Ivuni de oriente et de occidente vital per capud stirpe per fundus odegerus et una terra in erolas de oriente comittia de Occidente vital et de odegerus, quantum inter istas afrontationes includunt et isti termini ambiunt. Sic dono deo et Scto vincentio vel eius canonicis et dono ipsam vineam et ipsam terram supra nominatas et unum orreum in diebus vite mee, et insuper dono deo et Scto vincentio et eius canonicis de omni ereditate mea sive de facultatibus meis ipsam medietatem post obitum meum sine ulla reclamacione parentum meorum. Et est manifestum quod si ego Sancius donator aut aliquis de propinquis meis vel magnam vel parvam personam, qui contra hanc scripturam donationis venerit ad inrumpendum non hoc valeat vendicare quod requisit, sed componat in quadruplum, et in antea ista carta donationis firma et stabilis permaneat omni que tempore et non sit disrupta. Facta carta donationis XVI. Ka. Octobris, anno XVII. Regnante Sancho Rege filio Ranimiri Regis Sancius qui hanc cartam donationis rogavit scribere, et testes firmare rogavit. Bernardus filio galinda Guielm. filio Orvita Fertung filio matrona. visores et auditores. Petrus archidiaconus. Petro presbiter. Arnallus Diachonus, Berengarius subdiachonus. Arnallus subdiachonus Rogatus scripsit et firmavit die et anno quae supra.

*Convenientia de molendinis de Alaschorre*¹⁸ XIII.

Hec est convenientia quam fecit galin de alasquarre apud Episc. domino remon dalma et Petro archidiacono et canonicos de Scti Vincencii de rota. Sacristano bernardo

¹⁷ Ibídem, ap. II, p. 154.

¹⁸ Ibídem, serie B-XIII, p. 64.

laurentio de Petro Fertuno, et petro arnal, et alios canonicos de illos suos molinos de galin. ad Scti vincentii. decima et quarta parte, ut siant edificati de illos in unum. In hoc que ego galin teneam et posterita mea. Et si nullus homo qui esta carta disrumpere voluerit in duplo componat et in antea firma sit. Facta ista carta VX, K. octobris. Regnante Rege Sancio in pampilona et in araone et in ripacorza. Signum galin de sobase, qui ista carta rogavit scribere, et testes firmare. Signum Ponz roger. Signum vitales de villare. Signum † petro radolf de laguar. Signum † miro bradila. de alasquar. berengarius levita rogatus scripsit et signum hec fecit.

*Concordia de terminis. R. et Gudel*¹⁹ XV.

XI. Kal. Decembris Reimundus Rotensis Episcopus et Comes Ripacorcensis Sancius, et alii quam plures homines venerunt ad ecclesiam Scti Petri que fundata est super ripam fluminis isabana et ibi fecerunt concordiam pacem et finem de longa discordia que fuerat inter eos propter terminum Rotae civitatis et propter terminum de castro quod dicitur gudul. Laudatum est et definitum de molendinis propriis quos habet comes in illa lena in ripa fluminis isabana a parte occidentali, si fuerit opus ut accipiant aquam per terras de rota usque in eternum. Et accipiant ramas ad illos solos molinos aparte orientali de via in sosu quae discurrit de rota ad alasquar. Et hoc faciant per consensum et mandamentum de Vichario episcopi. Similiter laudatum est de molendinis propriis episcopi quos episc. facit operari in orientali parte isavana, si fuerit opus ut accipiant aquas per terras de gudul usque in eternum, et habeant molas de termino gudul et hoc habeant per consensum et mandamentum de vichario comitis, et est laudatum quod homines de gudul fevales, habeant terras fectivas quas antiquitus habuerant antequam comes habuisset gudul in termino de rota, et illas alias quas postea quocumque modo adquisierunt, vel abuerunt dimittant preter precium datum quod recipiant. Similiter laudatum est quod homines de rota habeant illas terras quas antiquitus habuerunt in termino de gudul. Et est laudatum de illis ingenuis de gudul qui sunt ingenui facti de manu regis vel comitis ut illud totum quod adquisierunt vel abuerunt dimittant et episcopo reddant preter hoc quod pretium datum recipiant. De illo alio quod adquisierunt antequam Garsias arnallus perdidisset gudul, hoc faciant episc. quod comes vel Rex laudaverint. Et est laudatum de illis ingenuis qui per veram et antiquam ingenuitatem sunt ingenui et reddant e: iustitiam faciant episc. de hoc toto quod adquisierunt de termino de rota in quocumque tempore accepissent. Et est laudatum ut homines de gudul habeant suas terras fectivas quas anti-

¹⁹ Ibídem, ap. II, p. 154.

quitis habuerunt antequam garsias perdidisset gudul. hoc habeant in monte cercito de via in sosu que descurrit per illum collem usque ad curriolas. Aliud totum de illo monte olivo habeant totum homines de rota cultum vel incultum, preter hoc quod spondas non frangant de illis terris quas habent homines de gudul, in predicto colle cercito. Et est laudatum quod habeant simul Rota et gudul pascere, et ligna colligere, preter hoc quod malum non faciant, nec quod vetitum fuerit non invadant. Et est laudatum de quatuor terris Scti Vincentii, ut eas homines de gudul reddant et precium quod dederunt in terris recipiant. Sicut superius scriptum est ita firmatum et definitum est a manu comitis in manu episcopi. Et a manu Episcopi in manu comitis, in presentia mironis gonballi de intenza. Guielmi isarni iudicis Mironis rogerii prioris. Raimundi guielmi de capella. Bernardi raimondi de Castro. Guacerandi de castelgalef. Raimundi gomballi. Petri raimundi comitis et aliorum bonorum hominum.

In Nomini Domini commemoratione et donatione que fatio ego raimundus gratia dei rotensis episc. ad te enneg oriol et ad bonuz et ad filios vestros et ad posterita vestra de loco terminato in castro rotensis pro nomine ubi cadet ipso rivo de valle mania in flumine de isavana quae faciatis ibi molinos quantos magis potestis facere vel edificare per me et vos. Ego medium et vos medium quae vos teneattis in toto tempore edificatos et cum directos multum bene. et abeatis ipsa molinaria que pertinet ad ipso molinero. Ista commemoratione vobis fatio vel donatione ad vos et ad filios vestros et ad posterita vestra usque in perpetuum ut fideles inde sedeatis ad me et ad Scto Vincentio, et ad similes meos que super me fuerint, ad servitium Scti vincentii. Quod si ego Raimundus Episc. vel similes mei qui superfuerint, ad servitium Scti Vincentii aut ulla magna vel parba persona cui contra hanc cartam ad disruptendum venerit, non hoc valeat vindicare quod requirit, sed componat in duplo cum omni sua melioratione, et in antea ista carta firma et stabilis permaneat omniq. tempore, et non sit disrupta. Facta ista carta donationis in mense apreli XIII. K. Madii. anno XXI.⁹ Regnante Sanctio Regi. Signum † Bernard altemir de Rota. Signum † Martinus maiore de castrum galeph. Signum † Mir altemir. Signum † Raimundi episcopi qui hanc cartam rogavit scribere et testes firmare Petrus sacerdos scripsit die et anno quod supra²⁰.

Privilegium Gregorii papae²¹ XVI.

Gregorius Episc. Servus Servorum Dei. Sancio glorioso Regi. salutem et apostolicam benedictionem. Gratias omnipotenti deo referimus quod in administratione de super

²⁰ Ibídem, serie A-IV, p. 40.

²¹ Ibídem, ap. II, p. 156.

tibi data iuste et rationabiliter incedas, adeo ut spirituales et religiosi viri famam bonitatis tuae ad notitiam nostram reportent, gaudium nobis et maximam de bonis et bene inceptis studiis tuis fiduciam ministrantes. illud enim est quod desideranter esurimus atque sitimus. ut Xptiana gens eos habeant reges, qui deum veraciter timeant, et magis divinum honorem quam suum, et iustitiae quam rerum temporalium amorem diligant. Sed quia divino testimonio perseverantia commendatur, studeat devotio tua non solum in his quae de te dicuntur bonis perseberare sed de virtute in virtutem bene incedendo mente alio-
ra semper dirigere. Quantis enim calamitatibus mundus iste pulsetur, quot et quantis regi-
bus quot principibus postremo quot milibus hominum mentiatur uidex. Cuius gloriam vanam utique et fragilem si contempseris, et offitium tibi commissum laudabiliter pera-
ges, et deum tibi propitiatorem et clementissimum facies et quia humana vita momenta-
nea est et fugitiva necessarium tibi est ut diem mortis quotidie ante oculos ponas, et tanto in amore et servitio dei crescas quanto ipsius districti iudicis sine intermissione iudicio apro-
pinquas, quatenus cum ante presentiam eius veneris, non districtum sed misericor-
dem eum sentire merearis, hunc autem karissimum confratrem nostrum Raimundum, revera tibi fidelissimum, dilectionis tuae intuitu honorifice recepimus. Quem nobilitati tuae commendantes, rogamus ut ipse deinceps pro caritate nostra augmentum dilectionis et auxilii tui, et qui ad nos venit, apud te semper sibi proficiat.

Notum sit omnibus Christianis quod Rotensis ecclesia electione cleri et acclama-
tione populi et confirmatione Regis Sancii Ranimiri filii Raimundum dalmacii pastorem sibi elegit in concilio facto in terrantona presente et confirmante amato romane ecclesie legato, et Poncio bigorritano episc. et Petro edurensi episc. et vvillelmo convenarum episc. ceterisque Episcp. et abbatibus. Nam predicta ecclesia pastore viduata diligenter sibi pastorem requirebat secundum idoneum preter hunc reperire non poterat. Haec autem electio fuit facta Era M. C. XIII. Anno incarnationis domini millesimo septuagesimo VI.º epacta. XXIII²².

Privilegium Gregorii. Papae²³ XVII.

Gregorius Episcopus Servorum Dei. Dilecto in Christo fratri Raimundo Rotensis Episc. perpetuam in domino salutem. Quia officii nostri est quantum per misericordiam dei possumus omnium ecclesiarum utilitatibus providere. Earum que statum apostolico munimine confirmando. Tam exterius a perturbatione defendere, quam interius tranquilli-

²² Ibidem, serie 3.^a V, p. 87.

²³ Ibidem, ap. II, p. 156.

tatis et recti ordinis stabilitate fulcire. Preces tuas dilectissime frater Raimunde quas nobis pro defensione et corroboratione ecclesiae tuae fudisti dignum duximus exaudiri. Proinde iuxta petitionem tuam ecclesiae cui tu preese dinosceris huiusmodi privilegia presentis autoritatis nostrae decreto indulgemus, concedimus atque confirmamus stantes nullum Regum vel imperatorum nullum quacunq; dignitate peditum vel quemquam alium audere de his que eidem venerabili loco â quibuslibet hominibus de proprio iure tam donata sunt vel in futurum deo miserante collata fuerint sub cuiuslibet causae occasione suae specie minuere vel auferre et sive suis usibus applicare vel aliis quasi piis de causis pro suae avaritiae ex occasione concedere sed cuncta quae ibi oblata sunt vel offerri contigerit tam a te, quam ab eis quae in tuo officio loco que successerint perhenni tempore illibata et sine inquietudine aliqua volumus possideri eorum quidem usibus pro quorum sustentatione gubernatione que concessa sunt, modis omnibus profutura. Haec igitur omnia quae huius precepti decretique nostri pagina continet, tam tibi quam cunctis qui in eo quo es ordine loco que successerint, vel eis quorum interesse potuerint in perpetuum servanda decernimus. Si quis vero regum sacerdotum clericorum iudicum ac regularium personarum hanc constitutionis nostrae paginam agnoscens contra hanc temerario ausu venire temptaverit potestatis honoris que sui dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. Et nisi ea que ab illo sunt male ablata restituerit et digna penitentia illicite acta defleverit, a sacratissimo corpore et sanguine domini nostri Redemptoris iesu christi alienus fiat, atque in eterna examine districte ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iura servantibus sit pax domini nostri iesuchristi, quatenus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia aeternae pacis inveniant.

*De electione episcoporum*²⁴ XVIII.

In Nomine Sancte et individue trinitatis. Ego Rex Sancius dei gratia recognoscens me meosque antecessores quedam fecisse contra iustitiam, ut omnipotens deus remissione et indulgentiam peccatorum nostrorum nobis concedat, promissimus die sancto pentecostes ego et filius meus petrus canonica autoritate in rotensi sede deinceps ponere episcopum, quem canonici illius ecclesiae elegerint canonice et populus elegerit autentice. Et hanc iustitiam donationis in manu raimundi episcopi tunc ante nos stantis firmavimus, et hanc promissionem domino deo nos servaturos inviolabiliter decrevimus. Que promissio et corroboratio facta est die secundo pentecosten accedente rege ad dominicum corpus, in presencia raimundi vvillelmi, et mironis gombaldi, et bernardi raimundi, et amati ricolfi,

²⁴ Ibídem. serie I-III, pp. 19-20.

de quo tunc sermo habebatur, et petri bertrandi, et geraldii poncii, et berengarii brocardi, et raimundi geraldii et bernardi guzperti, et rodlandi adonis.

Ego gualterius alvanensis episc. et Scte romane ecclesie cardinalis presentiens inde ortas nuper perturbationes in regno tuo, et sciens hoc votum et promissionem canonicè factam; laudo et corrobore, et deinceps electionem quam supradictae ecclesiae canonicè fecerint; tu vel aliquis tuorum successorum irrumpere presumat, apostolica auctoritate interdicimus.

*De pascuis et silvis*²⁵ XVIII.

In nomine domini nostri iesuchristi. Ego Sancius dei gratia pampilonensium et aragonensium, sive ripacurcensium rex, facio cartam deo et Scto Vincentio martini glorioso, et Raimundo venerabili episc. et canonicis Scti. Vincentii deo ibi servientibus de carneratura de illis hominibus mironis rogerii Scti Vincentii, dono etiam illis hanc libertatem, ut habeant potestatem incidere in meas silvas ad opus Scti vincentii. et similiter ut habeant licentiam ire in pascuis sine impedimento, et sine ulla inquietudine. Si qua vero persona hanc donationem nostram infringere voluerit, sciat se delendum de libro vivencium, et cum iustis non scribendum, nec habere partem in regno Christi et dei, nisi digna satisfactione emendaverit. Fact carta ista anno ab incarnatione domini M. LXXX.º I.º Era vero C. XIII. pos mille, idus marcii. Luna XXX. Sig † num Sancii germani regis. Sig Sancii acenar de petra rubia. Ego Berengarius ermengaudi scripsi per iussionem domini Sancii regis, quando reddidit illas X.º deo et scto vincentio. et hoc signum de manu mea feci. Sig sancii regis.

*Privilegium Urbani papae*²⁶ XX.

Urbanus episc. servus servorum dei Dilectis filiis, clero et populo rotensi, salutem et apostolicam benedictionem. Electum vestrum quem ad nos cum litterarum vestrarum testimonio direxistis debita caritate suscepimus; et iuxta petitionem vestram eum vobis in episcopum largiente domino consecravimus. Consecratum ad vos tanquam ad ipsos filios cum litterarum nostrarum commendatione remittimus vos igitur eum tanquam pastorem proprium debita humilitate recipite, et ipsi tanquam catholico episcopo et canocice electo in omnibus obedite. Deo placere omnino satagite. Sicut enim pastorem proculdubio animabus vestris et corporibus utilem domino largiente habebitis. Nos autem cum pro spe-

²⁵ Ibídem, serie I-V, p. 22.

²⁶ Ibídem, apéndice, p. 157.

tiali dilectione karissimi filii nostri Petri aragonensium regis, qui bonae memoriae patris sui probitatem sequens, Setae romanae ecclesiae devotissimum se exhibet, tum pro communi quam omnibus debemus Christianis benivolentia tam ipsum quam ecclesiam vestram benignitate paterna confovebimus.

*Salomon episcopus*²⁷ XXI.

Gloriosissimo regi domino Petro, excellentissimi quondam regis Santii filio, venerabili quoque presuli civitatis rotae domno lupo, cunctoque cetui religiosorum canonicorum in ecclesia beati vincentii deo famulanti sub regimine praefati pontificis, populo etiam in prescripta civitate commoranti. Salomon olim dictus episc. licet indignus, Nunc autem divino incomprehensibili iudicio, iustissimo atque rectissimo, habitu et nomine monachus; fideles orationes, atque superne protectionis optabiles opitulaciones. Primum quidem dilectissimi gratias ego omnipotenti deo pro honore beati vincentii martiris in melius aucto et pro episcopatu ipsius ecclesiae divinitus confirmato roborato ac exaltato; qui me indigno et inutile presidente, pauperrimus erat et fragilis; modo vero ditissimus extat, et validus. Unde indesinentes deo preces effundo, ut et vos illi presidentes regem dico et episcopum, et cunctum clerum ac populum ibi degentem ab imminentibus malis eripiat, et supernae beatitudinis una nobiscum consortes efficiat amen. Quod autem carissimi a me exquiritis, qualiter fuerim in episcopatu, vel qualiter illum tenuerim, deum testem invoco, me nullius humani favoris gratia quidquam falsi dicturum esse, sed veritatis que deus conferventissimo vera per ferre amore. Sciatis enim in veritate, omnia monasteria que sunt in ipso episcopatu, et cellas eorum, omnesque ecclesias parroquiales, que erant a flumine quod dicitur cincia vel cinca usque ad nuceriolam, et a benasco usque ad castrum benabarr pari modo michi subiectas fuisse. et in nullo mihi adversas vel contrarias extitisse, sed debita servitute sicut antecessori meo paruisse. et semel in anno hospitium et apparatus debitum prebuisse. Hoc habui apud sctum victorianum ubi primum sedi in cathedram, et ubi primum chrisma consecravi; Hoc apud varram, tabernam, ore-mam. iar, et fossatum, et omnino apud omnes parrochiales ecclesias ut supra dixi. Ecclesia vero de alascorz, michi semper subdita fiut, et nunquam patronum vel defensorum michi opposuit. Neque abbas scti saturnini ullum dominium in ipsa ecclesia in diebus meis habuit, sed redditu ville qui reddebatur castello quartam partem habuit, et predia propria ibi possedit. Hec omnia sic me tenuisse michi que subiecta fuisse, deo teste profiteor. Valete in domino, et haec quae scripsi vera esse scitote, atque pro me precor orate, et in vita, et in morte.

²⁷ Ibídem. apéndice, p. 158.

*De castrum canalillos*²⁸ XXII.

Sub Christi nomine et eius gratia. Placuit michi Mir gombal et filio meo Petro miro et nurui mee nomine Sancia, ut venderemus tibi Lupo gratia dei episc. rotensi, Kastrum quod dicitur kanalelgs quod gombald ramon dedit filio meo Petro miro cum filia sua sancia et nos damus et vendimus tibi illud totum ingenuum, cum terminis suis, et cum omnibus sibi pertinentiis, turribus, casis, casalibus, aquis ingressu et regressu, ermo, et populato. Et hoc feci propter necessitatem quam habebam ego mir gombald, quia volebam ire in ierusalem quod et feci, et tu episc. lupo dedisti mihi in supradicto castro precium quod convenit inter me et te scilicet Mille quingentos mancos de auro de valentia ea convenientia ut supradictum castrum firmum et tutum et tranquilum permaneat deo et secto, vincentio et tibi episc. Lupo, et successoribus tuis, sine ullo inquietante homine vel femina usque in sempiternum. Si quis autem successorum meorum tam filii mei quam nurus meae hanc nostram venditionem irrumpere vel adnichilare temptaverit aeterni regni consortio pro cuius amore ego hanc venditionem feci, expers habeatur. et gehennae ignibus comburendum tradatur. Huius autem venditionis fidei vissores de salvete de totos homines, sunt Petris roger de gerveta, et don remon guilelm de kapella, ut velint nolint salvum faciant castrum ipsi et filli eorum, et nepotes eorum tibi episc. Lupo et successoribus tuis usque in eternum.

Facta carta era M.C.XXXIII. Anno ab incarnatione domini M.^o LXXXXVI.º Regnante petro Rege in aragon et ripacurcia, et in pampilona. Huius autem venditionis sunt auditores Remon guilelm de capella et bernard remon de castro, et remon gombald de portaspan et belenguer gombald de lirp. Ego mir gombald omnia suprascripta. Laudo et confirmo, et hoc signum manu mea facio. Ego Petro miro similiter laudo et confirmo et hoc signum manu mea facio. Ego Sancia similiter laudo et confirmo et hoc signum manu mea facio.

*De una vinea in Lastanosa*²⁹ XXIII.

In Nomine domini ego raimon mir. vobis emptoribus meis Lupo episc. et ceteris canonicis Scti vincentii. Nullius quoque gentis imperio nec suadentis ingenio, sed propria mea elegit voluntas, ut camiarem vobis unam vineam in termino rote in loco quod vocatur lastanosa. De oriente nosmetipsos vinea Scti vincentii, de occidente. vinea scte marie. Per fundus torrente. Per caput terra Scti vincentii. Camio vobis istam vineam circumdatam et terminatam, et vos canonici scti. vincentii tornastis mihi desuper uno solido. In

²⁸ Ibídem, XXII, p. 65.

²⁹ Ibídem, serie 3.ª-XV, p. 67.

Dei nomine firmam habeatis potestatem. Quod si ego raimundus, aut de filiis vel filiabus aut aliquis de propinquis meis, vel aliquis homo vel femina qui istam Cartam camiationis inquietaverit, vel infringerit, aut infringere fecerit in duplo componat in simili talique loco. Et in antea ista carta concamiationis firma permaneat omnique tempore. Facta ista carta in mense martio. Era millesima centesima XXXIII.º Anno II° regnante Petro rege in aragone et in pampilona, et in suprarbi, et in ripacurtia, et in montson, et Lupo episc. presidenti in sede rotensi. Signum Raimundi qui istam cartam camiationis rogavit scribere, et ad testes firmare rogavit. Signum galim orial. Signum mir duran. Signum pere bradila. Signum Galin arnal. Signum bernard garsia de Fontova. Signum petri bernardi filii eius, fides et salvatores de ista vinea hic scripta. Galin arnal, et Mir duran. Artallus rogatus per preces Guielmi arnalli scripsit et firmavit sub die et anno quo supra †.

*De concordia que fuit inter Garsiam episcopum iaccensem, et R. episcopum rotensem*³⁰ XXIII.

In nomine sanctae trinitatis hoc testamentum pacti quod fecimus nos episcopi scilicet ego garsias aragonensis episcop. et ego raimundus rotensis ecclesiae episcop. Orta namque contentio fuerat inter nos de antiquis terminis nostri episcopatus, quia olim Xphana religione expulsa ex nostra patria. Invadente impia ismaelitarum gente hispaniam; destructis sedibus, captivata patria fuerant nobis longa oblivione incogniti. Venientes itaque ante presentiam excellentissimi principis nostri sancii, facta ad invicem concordia, constituimus causam iudicio eius. at ille divina inspirante clementia, statuit nobis certos limites finium per quos omnis occasio altercationis possit amoveri et a nobis et a successoribus nostris. Itaque in suprarbiensi regione constituit terminos, ut sicut surgit illa serra quae vocatur arvi habens ex Septentrionali latere opida que vocantur elison et abinzanla, et protenditur in orientem contra castix que vocatur cibitas pertingens usque ad fluvium qui dicitur zinga. omnis hec regio suprarviensis ex supra dicta parte septentrionalis lateris usque ad pirineos montes, sicuti dividit supradictus fluvius Zinga decurrens a pirineo, sit iuris aragonensis episcopatus. Villa vero que dicitur velsa sita inter duos ramos fluminis ad radices eiusdem montis pirinei, totaque provincia ultra prepredictum fluvium ad orientalem plagam, sit iuris rotensis ecclesiae. Iterum que constituit ut si miserante deo fuerit gens ismaelitarum a nostris finibus expulsa, sicuti ipso largiente in proximo futurum esse credimus et speramus, omnis regio barbutana sicuti descenditur ex suprascripta serra arvi habens ex meridiano latere castra que vocatur napal et salinas et alkezar et alia quam plura usque ad ribum qui dicitur alkanatre, simili modo sit iuris ecclesiae barbutanae urbis, que debet esse episcopalis sedes loco antiquae urbis hictosae

³⁰ Ibídem, serie 2.ª III, p. 38.

quae in suburbio eius est fundata pro ea. Castrum vero quod dicitur sivilvi et villa que vocatur biarag, simulque omnis regio quae est infra suprascriptum rivum, sit iuris ecclesiae oscensis urbis. Hoc igitur decretum omni tempore ab omnibus episc. qui nobis loco et ordine successerint volumus firmum ilibatamque servari, ut pax et concordia sit inter eos, et nullum deinceps pro supradictis terminis litigandi occasio oriatur. Facta confirmationis pagina. III. idus decembris anno ab incarnatione domini M. LXXX. Era vero CXVIII post M. in monasterio scti iohannis baptistae de penna anno XVIII.º regni supradicti principis, consistente abbate santio in eodem monasterio Scti iohannis. Grimaldus vero abba in monast.^o Scti victoriani. Sancius galindiz comes in volutania, et atares, et in sosi: Centullus bigorrensis comes in penna et in ara. Sancius ranimiri frater regis in benavarre, et in fonte tova. Wielmus servus dei in capella.

*XXV. De alodio de Corbera*³¹

Sub Dei Nomine et eius gratia. Ego Ermessens filia servi dei, et uxor arnal garcez cum consilio patris mei nomine servi dei, et fratris sui altemiri asneri, et consilio consanguinei mei guielmi atonis, et cum consilio mariti mei arnal garcez, et aliorum bonorum virorum dono ac proprium trado domino deo et scto vincentio, et episc. et canonicis eius corpus meum, et omnem portionem, que michi accidit ex patre meo servi dei et omne quod habeo in corbera, in terris, in vineis, in ortis, in cannamares, in casas, in casaes, in arbores, in arboribus, in homines, in hominibus, quantum hodie habeo subtus celum et super terram domino deo et scto vincentio, et episc. et habitatoribus eius dono et confirmo. ut habeant et teneant in vita mea, et post mortem meam habitatores Scti vincentii. Haec carta donationis firma et stabilis permaneat omnique tempore, et si quis venerit ad inrumpendum eam, iram omnipotentis dei habeat, et hoc donum quod rumpere vult, non valeat, sed in quatuor duplum componat. Facta carta donationis. anno ab incarnatione domini. M.XXX.º VII.º

*XXVI. De una vinea in Rota*³²

Ita valet camiatio et emptio. Ego dodo camio vineam meam. quae mihi advenit de patre meo et matre mea. Est ipsa vinea territorio rota. subtus ipsam villam. de parte occidentis filii garsen, et de alia parte gilberga. Placet mihi ut camio istam vineam apud te raimundo canonico de Scti vincentii. camio tibi istam vineam quomodo est terminata ab

³¹ Ibídem, serie 2.º B-VIII, p. 58.

³² Ibídem. serie 3.º-XIV, p. 96.

integro, et prehendō de te vineam in territorio castellione. in loco que dicitur esterrī. et est factum isto concamio XII. K. augusti Luna I.^a Anno regnante petro filio Sancio rege in ripacorza, et in montesoni. Signum ego dodo qui istam cartam concamiationis rogavi scribere et testes firmare. Signum arnal guielm. Signum baron filio columba. Petro iohanne canonicus rogatus fuit et per suas preces raimond oriol canonicus scripsit haec. Sub die et anno quod supra.

*XXVII. De una vinea que est in Ibuni*³³

In Dei Nomine ego dod vobis emptori meo domno episc. Raimundo dalmaz. nullius quoque gentis imperio nec suadentis ingenio; sed propria mea elegit voluntas. ut vobis vīdo unam terram in territorio rote in loco que vocitatur ivuni. advenit mihi ipsa terra de parentorum meorum. De oriente ipsa hereditate de fratres meos. De occidente torrente. Latus ipso torrente: Raimon Lorenz et fratres suos. Per capud. stirpe. Per fundus limite. Vīdo vobis ipsam terram circumdatam et terminatam quantum istas afrontationes includunt ab integrum in precio placibili XX.^{li} modios de segal. Et de ipso precio aput vos emptorem meum non remansit. Et est manifestum in dei nomine firmam habeatis potestatem. Quod si ego dod aut de filiis meis sive de fratribus, aut de propinquis meis, homo vel femina, aut ulla magna vel parva persona qui contra istam cartam venditionis et confirmationis venerit ad disrumpendum non hoc valeat vindicare quod requirit; sed componat in duplo cum omni sua melioratione. Et in antea ista carta firma et stabilis permaneat omnique tempore non sit disrupta. Facta ista carta venditionis et confirmationis in mense februario. Era millesima LXXXVIII. Luna VII. Dommo santio rege regnante in pampilona et in aragone. Petro sanz in monteson et in suprarvi. et in ripacurcia Signum dod qui hanc cartam rogavit scribere et testes rogavit firmare. Signum martin lorenz. Signum mir duran. Signum guiel arnal nepos archidiaconi. Raimundus miron. et bernardus laurentius, visores et auditores fuerunt Miro Arnallus scripsit haec Dei et anno quo supra.

*XXVIII. De castillone et Almunia Alba*³⁴

In dei nomine. Ego geraldus poncii vicecomes, et uxor mea stephania. donamus deo et beato Vincentio de rota et tibi raimundo dalmacii eiusdem loci episc. et succesori-

³³ Ibidem, serie 2B-85-IX, p. 59.

³⁴ Ibidem, serie 2B-XI, p. 61.

bus tuis, et canonicis beati vincentii tam presentibus quam futuris unum castellum quod antiquitus dicitur castellion, quod deus dedit nobis de manu paganorum, et de illorum potestate adquisivi. Damus medietatem de illo castello in proprium alodium ecclesiae beati vincentii de rota, et tibi raimundo episc. et sucesoribus tuis, et canonicis ipsius ecclesiae tam presentibus cuan futuris. Aliam vero medietatem damus per feudum in vita nostra. Et post martem nostram damus ipsum castrum ab integro ad proprium alodium supradictae ecclesiae, et tibi raimundo dalmacio. Episc. et sucesoribus tuis cum omnibus suis terminis, et suis pertinentiis, cum suis apresionibus, cum egressibus et regressibus, et ingressibus, cum aqueductibus et arboribus fructiferis et infruntiferis, cum vineis et ortis, cum terris aquarigatis, at ab aqua longe positis, cum laboratis et non laboratis, cum cultibus et incultibus, cum monte in quo situm est castrum et aliis montibus, et omnibus vallibus, cum planis et montuosis, et collis, cum omnibus que ad castrum pertinent vel pertinere debent sicut nos habemus et habere debemus. damus medietatem ad proprium alodium, et medietatem per feudum in vita nostra. Et post mortem nostram damus ab integro ad proprium alodium totum ipsum castrum cum omnibus suis pertinentiis deo et beato vincentio, et tibi et sucesoribus tuis, et canonicis Scti vincentii tam presentibus quam futuris. Et hoc facimus pro remissione peccatorum nostrarum et parentorum nostrorum, et propter amorem tuum, et servitium. In tali convenientia ut nos et posteritas nostra habeamus et teneamus per manum tuam et successorum tuorum quicquid ibi habuerimus vel acceperimus in rebus eiusdem castri, et villae et terminis suis habeamus per medium. Et ipsi castellani qui habent predictum castellum faciant tibi et sucesoribus tuis hominum ut sint tibi fideles et sucesoribus. Damus etiam tibi et sucesoribus tuis almuniam albam que est in termino de castellon, cum omnibus suis pertinentiis ad proprium alodium, ut teneas et possideas tu et successores tui in dominicaturam.

Factum est hoc, anno ab incarnatione domini nostri Iesuchristi M.º XC. III.º Idus iulii Sig † num Geraldi vice comes. Signum uxoris sue stephanei. nos qui hanc cartam scribere iussimus et firmavimus firmari que rogavimus. Signum berengarii mironis. Signum Raimundi berengarii. Sig † num gonbaldi bernardi. Sig num berengarii ugonis. Martinus diachonus scripsit. et hoc sig † num fecit.

De una vinea in Lastanosa³⁵ XXVIII.

In nomine domini. Ego ava vobis emptores meos canonicis Scti vincentii, in primis arnallo petro priori, Gonsaldo ramio, berengario, raimundo, ceterisque omnibus aliis

³⁵ Ibídem, serie 3.ª-XV, p. 97.

fratribus. Nullius quoque gentis imperio nec suadentis ingenio, sed propria mea elegit voluntas, ut vobis vendo ipsam medietatem de vinea de lastanosa quae michi advenit de mea compartitione. De oriente vos comparatores. De occidente ipsa hereditate, per fundus oddo galin. Vendo vobis ipsam vineam circumdatam et terminatam quantum istas affrontationes includunt in precio placibile XVI. solidos, et de ipso precio aput vos emptores meos non remansit. Et est manifestum in dei nomine firma habeatis potestatem, quod si ego ava iam suprascripta, aut de filiis meis vel nepotibus aut de fratribus, aut de propinquitate mea, homo vel femina, aut ulla magna vel parva persona, qui contra istam cartam venditionis et confirmationis venerit ad dirumpendum, non hoc valeat vindicare quod requirit sed componat in duplo cum omni sua melioratione, et in antea ista carta firma et stabilis permaneat omnique tempore. et non sit disrupta.

Facta ista carta venditionis mense ianuario VI. Idus. Luna XVII Domino regnante Petro Sanz in suprarvi et ripacurcia. Sig † num ava que hanc cartam rogavit scribere et testes firmare. Sig † num martin uniscol. Sig † num Johanes filio gotac. Sig † num pere galin de calvera qui per preces de ava hanc cartam rogavit scribere et testes ad corroborandum firmare. Sig † num berengarii Raimundi Scti vincentii canonicus et archidiaconus qui hanc cartam scripsit per preces petri galindoni iam suprascripto sub die et anno quo supra.

*De una vinea in Lastanosa*³⁶ XXX.

In Nomine Domini. ego barone et uxor mea uvirana vobis emptores nostros regimundo et uxor sua. Quoniam sic placuit in animis nostris et placet. Nullis quoque gentis imperium nec suadendis ingenium sed propria nobis elegit voluntas. Ut vindimus vobis vineam nostram que nos advenit per comparatione est ipsa vinea in territorio rota in locum que vocitatur lastanosa. De oriente matrona, de occidente remon mir et torrente. per caput vos emptores. per fundus ad galin. Vindimus vobis ipsam vineam circumdatam et terminatam quantum istas afrontationes includunt ab integrum. et vos emptores dedistis nobis precium placibile. una vacha cum suo vitulo in precio apreciato solidos, VII. Et est manifestum quod si nos nominatos aut aliquis homo qui vos per illam vineam inquietaverit illam vineam in duplum emendet, et ista carta firmis permaneat. Facta carta venditionis idus iunii. Era millesima centesima XIII. Luna VIII. Anno XIII.º regnante Sancio rege in aragone et in ripacurza. Sig † num barone et uvirana, qui hanc cartam rogaverunt scribere, et testes firmare rogaverunt, et suas signas facerent. Sig † num

³⁶ Ibidem, serie 3.^a-IV, p. 86.

remon Laurenz. Signum gamica gelmon. Visores et auditores. Arnal mir. duran. Galindus presbiter de castilione. Rogatus scripsit et firmavit sub die et anno que supra.

Item de alia vinea in Lastanosa³⁷ XXXI.

In dei nomine ego mir et uxor mea chemo, vos emptores nostros regimund et uxor sua ava quoniam sic placuit in animis nostris et placet nullis quoque gentis imperium nec suadendis ingenio sed propia nobis elegit voluntas ut vindimus vobis vinea nostra que nobis advenit de parentum nostrorum. Est ipsa vinea in territorio rota in loco que vocatur lastanosa, de oriente geruz, de occidente bella, per capud galindo, per fundus matrona. Vindimus vobis illa vinea circumdata et terminata in precio placibile I^o bove valente X. solidos. quo vos emptores nobis dedistis, et nos venditores de presente recipimus, et nichil de ipsum precium aput vos emptores aput vos remansit. Et est manifestum quod si ego miro et uxor mea cheno, aut de filiis aut de heredibus, aut aliquis homo qui esta vinea inquietaverit illa vinea in duplum emendet, et ista carta firmis permaneat. Facta carta ista venditionis in mense Novembr. VII. idus. L. XIII. Era millesima centesima. XII. Anno XII.º Regnante santio in aragone et ripacorza. Sig † num miro et cheno qui hanc cartam venditionis rogaverunt scribere et testes rogaverunt ut ea firmarent. Signum mir duran. filio ava. Arnal presbiter rogatus fuit et per preces de arnallo presbit. Galindo subdiachon. filio sancia scripsit.

De alia vinea in Lastanosa³⁸ XXXII.

In Dei nomine ego Geruz et uxor mea matrona vobis emptores nostros regimon et uxor sua ava. Nullis quoque gentis imperium nec suadendis ingenio, sed propia nobis elegit voluntas. Vindimus vobis vinea nostra quod nobis advenit de comparatione, et est ipsa vinea in territorio rota in loco ubi dicitur Lastanosa. De oriente stirpe. De occidente vos emptores per caput stirpe per fondus matrona. Vindimus vobis ipsa vinea circumdata et terminata ab integrum, et recepimus de vos precium placibile. solidos X. quo vos nobis dedistis, et nos de presente recipimus. et est manifestum quod si ego geruz aut matrona aut aliquis homo qui vos per illa vinea inquitat. illa vinea in duplum emendet, et ista carta firmis permaneat. Facta carta venditionis VIII. idus february luna XIX. era M.C.XII. Anno XIII, regnante Santio rege in aragone, et in ripacorza. Sig † num geruz et

³⁷ Ibidem, serie 3.^a-III, p. 85.

³⁸ Ibidem, serie 3.^a-II, p. 84.

matrona qui hanc cartam venditionis rogaverunt scribere, et testes rogaverunt ut eam firmerent. Sig † num laurenz. Sig † num mir duran. Galin de Calvaria filio momentina, et Galin filio geruz et auditores fuerunt. Galindo subdiachonus filius sancia de baaluti. rogatus scripsit dei et anno quod supra.

*De alia vinea in Lastanosa*³⁹ XXXIII.

In Dei nomine. ego miro et coniux mea Ginta. vobis emptoribus nostris brocard et coniux mea karitas. Per hanc scripturam vinditionis notrae vindimus vobis unam vineam infra terminos de castrum rota. in locum que vocant lastanosa, et advenit nobis de emptione aut de quaslibet voces. affrontat de una parte in vinea de bono filio baron, et de alia parte in ipso torrente, et duas alias partes. in vinea de oto galindo quantum infra iste afrontationes includunt et isti termini ambiunt; sic vindimus vobis ipsam vineam iam dictam cum exiis, vel regressiis suis, et cum omnes arbores qui deinceps sunt tam pomiferis, quam impomiferis, et cum ipsa terra in qua est fundata propter precium placibile VIII. solidos. in rem valentem. Et est manifestum quod si nos venditores, aut ullusque homo vel femina si quis contra hanc cartam vinditionis pro inrumpendum venerit, non hoc liceat ei vindicare sed componat vobis in duplo, et in antea ista carta vinditionis firma et stabilis permaneat modo vel omnique tempore et non sit disrupta. Acta est IIII.º k. sept. Regnante domno Sancio Rex in aragone et in pampilona et in suprarbo. domno Petro filius suus in ripacurza. Chomes. Sancio randimiriz. Episc. Raimundus dalmacii. Iudex Guielmus isarni, et subtus eius reimundus garsia. Sig † num miro. Sig † nun ginta qui istam cartam vinditionis rogavimus scribere, et manu propria per nostrum punctum firmavimus, et testibus istis firmare rogavimus. Sig † num Guielmo filio nostro: Sig † num Galindo undisclo. Sig † nun Miro undisclo. Sig † num baron peregrino. Hec sunt testes, et visores et auditores. Guielmus presbiter rogatus scripsit et sub die et anno quo supra et cum literis suprapositis in linea quarta.

*Carta regis. P. de Scto Vincentio Osce*⁴⁰ XXXIII.

In Dei nomine, patris et filii, et spiritus sancti amen. Ego Petrus sancii dei gratia Rex: compunctus amore domini nostri iesuchristi, pro anima patris mei et matris meae, seu omnium parentum meorum, et pro remissione peccatorum meorum, fatio hanc car-

³⁹ *Ibidem*, serie 3.^a-VII, p. 89.

⁴⁰ *Ibidem*, serie I-VIII, pp. 25-26.

tam donationis et dono domino deo et scto vincentio de rota, illa mezchita de ibenatalib et illas casas de ferro alharraz. et illas casas de ibem karabueia, et illas casas de abdella ibem rebel, et de sua muliere. Omnes vero radices et hereditates de hac supra nominata mezchita, et de has supra nominatas casas sicut erant tenentes die quando deus omnipotens mihi donavit osca. eorum domini vel dominae. sic illud dono ubicunque sint domino deo et scto vincentio de rota. nisi fuerit ibi causa quam ego vel pater meus cui sit requies abuissemus antea donato per alodem cum carta ad scto vel ad alio homine. Hanc autem donationem confirmo et corroboro illam Scto vincentio et omnibus ibi deo servientibus presentibus scilicet et futuris ut habeant et possideant illam per secula cuncta.

(Firma en árabe del rey).

Facta carta istius donationis in era millesima C.XXXV. in mense decembrio. me dei gratia regnante in aragone vel pampilona et in superarbi vel ripacurcia. et in osca. Dominus Petrus episc. in aragone. Alius episcopus petrus in orunia. Sancius comes in erro, et tafalla. Adenfossus frater meus in bele. S. galindo sangiz in funes et in artesas. S. loblobiz in uno castel. S. fortunio Lobelz in luar. S. Exemen garcez in monteson. S. Fortunio dat in kalasanz. S. fortunio Sanz in chivella. Ego galindo per iussionem domini mei hanc cartam scripsi, et hoc signum feci.

Carta ingenuitatis quam fecit Raimundus episcopus rotensis. F. et filiis suis⁴¹ XXXV.

In nomine Scte et individue trinitatis patris, et filii ac Scti spiritus, qui est deus unus. Ego R. gratia dei episcop. rotensis facio ingenuitatem istis hominibus fortun avi romano et filio eius ioanno avi romano et filiis eius, et omni progenie eius, ut sint liberi tam ipsi quam posteritas illorum. Et accipio propter hanc inienuitatem quam illis dono, unam vineam in illo loco qui vocatur ad illum morrale. Hanc vineam dederunt michi cum omni termino quod pertinet ad illam sive cum culto vel inculto, ut ego habeant et teneant illam, et omnes succesores mei qui mihi succedent in honore Scti vincentii. et si quis vero episc. Archidiaconus. vel clericus. Scti vincentii. Aliqua laicalis persona, hanc cartam inienuitatis vel libertatis infringere voluerit potestatem non habeat, sed sub mea excommunicatione iaceat. Et isti de quibus supra memoriam fecimus Fortunum aviroman, et posteritas illius vineam suam recuperent et libertatem retineant. Ego autem raimundus gratia dei predictus episc. libetatem qualem iam diximus et qualem debent habere et retinent homines liberi et franci in ripacurcia illis concedo et dono ut habeant et retineant per

⁴¹ Ibídem, serie A-V, p. 41.

secula. Et ipsi faciant mihi illum servitium quod homines francos, et ingenui debent face-
re suis senioribus in ripacurcia. Istam cartam ingenuitatis illis facio de alaudio quod
habent vel adquisierunt usque in hodiernum diem. Facta hac carta libertatis. V. kal.
Septemb. luna XXX. Era millesima. Regnante petro sancio Almenara acapta in ipso
mense de iuni. Sig † num Raimundi episcopi. Signum arnall gonballi archidiaconi. Sig †
num Raimundi laurencii. Sig † num fortum et iohanis filii eius Sig † num. Ego
Raimundus gratia dei barbastrensis episcopus hanc ingenuitatis cartam laudo et confir-
mo, et hoc. ata signum. Sig † num Barnardi Presbiteri hanc cartam scripsi die et anno
quo supra.

*De uno molino ad S. Petrum*⁴² XXXVI.

In nomine domini. Ego Galito et uxor mea argileva vobis emtoribus nostri gara-
naz, et radulfo et uxor sua locorosa, et Anaga et uxor sua valdiro, quoniam placuit in ani-
mis nostris ut vobis vindimus uno molino in cibitate rota in loco ubi dicitur ad scum
Petrum. De oriente isavana, et de occidente nos metipsi comparatores. Vindimos vobis
ipso molino ab integrum in precio placibile XX. et uno solido. et est manifestum ut ab
hodierno die et tempore firma permaneat. Facta carta venditionis in mense octubrio anno
XX. Xpto regnante. et rege espetante. S. Galitu et uxor sua argileva. S. Giscafred. S.
bonofilio. Galindo presbiter scripsit.

*De una terra in Lastanosa*⁴³ XXXVII.

In nomine domini. Ego Richeldes vobis emtores meos canonici Scti Vincentii
rote, miro regio et Guido, et Petro arnalli: et Guielm ramiro placuit in animis nostris et
placet, ut camio vobis una terra que est in lastanosa. per alia quam ego accepi in villar
delo degario. Habet illa de lastanosa. de oriente et de occidente vos metipsi. Per caput
via. Dedistis mihi super illam quam ego accepi. I. arg. et est manifestum. Si quis inquie-
taverit. im duplo componat. Facta carta mutationis II. nonas marcii. anno primo regnante
rege adefonso. S. † Richeldes, qui hanc cartam rogavit scribere et testes firmare. S. †
galin arnal. S. † galin iulian. Visores et auditores. galin gamiza, et martin de esdolomada.
Martinus diachonus scripsit.

⁴² Ibídem, serie 3.ª-XXIII, p. 105.

⁴³ Ibídem, serie 3.ª-XXIV, p. 106.

*De una vinea in Riazuelo*⁴⁴ XXXVIII.

In nomine domini. Ego baron et uxor mea Emetira vobis emtores meos miro rogerio et Arnallo petro, et bernardo laurentio, et Guielmo ramio cellararius et alii canonici Scti vincentii. Placuit in anim. nostris et placet ut vobis vindimus una vinea in riazolo. De oriente vos metipsi comparatores. De occidente enneco. Per caput Dominicus. Per fondis rigo. Quantum istas afrontationes includunt. vindimus vobis propter pretium. III. solidos ripacurzenses, et IIII argenzos. et isto precio apud vos non remansit, et nos recepimus. Si quis ista carta inquietaverit, in duplo componat. Facta carta mense marcio. regnante rex Sancius. et Raimundo dalmacio in rota. S. baron et comiux sua. S. atto eneco. S. Arnal garsia. Martinus scripsit per preces Guielmi bernardi.

*De una terra in Lastanosa*⁴⁵ XXXVIII.

In nomine domini. Ego At garsia vobis concamiatores nostros mir roger, et arnal pere. et bernardo et laurentio, et guielmo ramii, et alii canonici Scti vincentii. Placuit in animis nostris et placet ut vobis concamiamus una terra in lastanosa. De oriente englia. De occidente vos metipsi. Et vos dedistis nobis una terra ad illo villare de oldegario. in nomine domini firmam habeatis potestatem. Facta carta in mense marcio. Regnante Petro Rege. S. at garsia, qui hanc cartam rogavit scribere S. galin arnal. S. Petrus bernardi. Martinus scripsit.

*De una vinea in Lastanosa*⁴⁶ XL.

In nomine domini. Ego Atto mironis et uxor mea Honneca et genero meo Giscafred. vobis concamiatores nostros, miro ragerio, et Arnallus petri, et bernardus laurencii, et Guielmus ramio cellarario. et alii canonici scti Vincentii. Placuit in animis nostris et placet ut camiamus vobis una vinea in lastanosa, et medietatem de illa terra quam habeo cum atto garsia. Afrontat ipsa vinea et ipsa terra. de oriente at garsia et englia filia gotiscul, de occidente ramon mir de benasco, et vos dedistis nobis in ipso concamio una vinea in campo de illa coma. dela tosca que fuit de odegario. et una terra in ibuni. que fuit de Sancio presbitero. in nomine domini firman habeatis potestatem. Facta carta in mense marcio, regnante Petrus rex, et Poncius episc. in barbastro. S. Atto mironis. et

⁴⁴ Ibídem, serie 3.ª-VIII, p. 90.

⁴⁵ Ibídem, serie 3.ª-XVI, p. 98.

⁴⁶ Ibídem, serie 3.ª-XVII, p. 99.

uxor sua et generum eorum, qui hanc cartam rogaverunt scribere, et testes firmare. Sig † Galin arnab. S. † Pere bernard. Martinus canon. scrip.

*De molendino de Rialbo*⁴⁷ *XXI.*

Hec est carta noticie de illo molino de rialbo. quem comparavit petro borrello de illis parentibus Aimerici episcopi de lespe. Predictus episc. posuit quasi sedem in lespe, et ibi asportavit cartas seti. Vincentii. Et ut ferunt alia ornamenta. Quo mortuo consanguineis eius acceperunt. et cartas et molendinum prescriptum et reliqua sua. secedente igitur tempore Salomon pontifex rotensem accepit ecclesiam qui audiens antecessoris sui consanguineos res supradictas rotensis ecclesie possidere; quesivit ad eis. Petrus vero borellus supradictus, cum esset astutus et sapiens, intelligens homines illos de lesp posse perdere molendinum illum per Salomonem episcopum, comparavit illum molendinum de hominibus illis, et quandiu vixit tenuit. et demisit filiis suis. in quorum diebus Raimundus dalmacii episc. Salomoni successit episc. et inveniens molendinum illum furtin beato Vincentio ablatum, propie domui restituit.

*De una vinea ad illa corona*⁴⁸ *XLII.*

In dei nomine. Ego Gilberga et filia mea bonassia tibi emtori nostro Sancio atto. Placuit in animis nostris et placet ut tibi vindimus una vinea nostra parte qualem habemus in ibuni, in loco ubi dicitur ad ipsa corona. Vindimus tibi ipsa nostra parte de ipsa vinea. circumdata et terminata, in precio placibile IIII. solidos. et de ipso precio apud te emtore non remansit. Quod si ego Girberga aut filia mea bonassia aut ullus homo qui contra hanc cartam venditionis venerit ad disrumpendum. in duplo componat. et nos disrumpatur. Facta carta vinditionis in mense madio. regnante Sancio rege. Sig † Gilberga et filia bonassia. S. † Poncio johanne. S. † Galin viliam Arnal gonval visore et auditore. Guielmus diachonus scripsit.

*De una vinea ad illa corona*⁴⁹ *XLIII.*

In nomine domini. Ego Goto qui sum in memoria mea. Placuit in animis meis ut facio carta deo et Scto vincentio et eius canonicis de una vinea que est in termino rota. in

⁴⁷ Ibídem, ap. I, p. 133.

⁴⁸ Ibídem, serie 3.ª-IX, p. 91.

⁴⁹ Ibídem, serie 3.ª-XVIII, p. 100.

locum que dicitur ad illa corona. De oriente mir duran. De occidente vinea de ipsos canonicos. et propter bone et prode quae mihi faciunt, quia opus mihi est. in vita mea ipsi canonici. post obitum meum sic dono et facio cartam deo et scto vincentio. in dei nomine firman habeatis potestatem de hac vinea ab integrum. Quod si ego Goto. aut de filiis vel filias meas aut de propinquitate mea, aut aliquis homo vel femina. qui ista carta donationis et benefactionis inquietaverit. in primis iram dei inveniat, et postea in duplo componat. in simile tali que loco. Et in antea ista carta firma et stabilis permaneat omni tempore. Facta carta in mense iulio. regnante Petro sanginz in barbasta et in rota. S. Goto qui hanc cartam rogavit scribere et testes firmare. S. Arnal Guielm. S. galin gamiza. Guillelmus rogatus â Guielmo ramio scripsit et firmavit die et anno quo supra.

*Testamentum de Girbega*⁵⁰ XLIII.

In nomine domini. Hoc est testamentum quod facio ego Girberga filiis et filiabus meis plena memoria et spontanea voluntate. In primis dono beate Virgimis Marie de labais partem meam de vineis que habemus in termino... et omne mobile meum in pane et vino. in ovibus et boves. in equis et mulis. in porcis, et in omni sustantia mea que visa sum habere. Et divido honorem meum inter filios et filias meas hoc modo. Dono Petro filio meo quia maior est Castrum de Adon, et castrum de Turrizella, et castrum de curanto, et villam de cardet, et hereditatem de castro anasens cum omnibus suis pertinentiis. Raido vero filio meo dono castrum de poio mangons. ab integrum cum omnibus suis pertinentiis. excepto uno maso quod dedi scto Michaeli de coxano. Et dono filiae meae Girberga ipsum alodium planum de poio mangons. excepto illo quod est destinatum ad guardam de castello. et excepto medietatem vineae quam dono filio meo. R; cum orreo quod tenebam ad meum opus in adonz. Et dono filie mee Legardis ipsum alodium quod habeo in salass ab integrum. Et ad Garsendis filiae meae dono medietatem alodii plani quod habeo in anasens. Et dono beato vincentio de rota uno campo, qui est ad poio rotundo, qui fuit matris meae. Et dono Ermengardis filiae meae casa et ortum de rota. cum medietatem alodii. Et aliam medietatem dono Raimundo garsiae filiae meae. ea convenientia ut habeant ipse in diebus earum, et post obitum earum sit ipsum totum alodium beati Vincentii. Et nunc ego Gilberga mando et precor tibi Petro filio meo per fidem et iuramentum quae mihi fecisti, ut ita observes hoc testamentum meum sicut ego ore proprio dixi, et scribere feci. Si te deus aduvert, et fidem et sacramentum fidelitatis quod mihi fecisti. S. Gilberga qui hanc cartam testamenti rogavi scribere, et testes ad corroborandum firmare. Signum Berengarii raimundi, canonicus scti. vincentii. Signum Bertrandi

⁵⁰ *Ibidem*, serie 3.^a-XIII, p. 95.

petro de gerundella. Signum mironi raimundi, filius raimundi mironis de benasco. Aurelius presbiter scripsit. Rogatis à Girberga. Nos vero testes Berengarius raimundi et miro raimundi vidimus et audivimus quando prefata Girberga memoria plena mandavit hoc testamentum scribere. Et nos infra spacium sex mensium, sicut lex precepit, iuramus et testificamus ita esse verum, sicut superius scriptum est. Et hoc factum est in presentia Lupo episc. et miro gonbaldi. et Petrus rogerii, et erimandus, et Guarmundus et Raimundus gonbaldi. Actum est hoc X.^o kal. februarii. Anno XXXVI. regnante filippo rege. Altemirus rogatus scripsit die et anno quo supra.

*Carta Raimundi Petri de Eril*⁵¹ XLV.

In dei nomine. Ego Raimundus petrus de eril dono et reddo deo et beato Vincentio Rotensis ecclesie. Et ego uxor eius nomine Arsendis. similiter dono et reddo deo et predictae ecclesie rotensi beati Vincentii, et Raimundo barbastrensi et eiusdem loci episc. et eius successoribus et canonicis eiusdem loci eorumque successoribus. totum ipsum alodium quod habuerunt parentes nostris in termino ipsius villae rotae, sicut melius scimus facere et possumus pro salute animarum nostrarum et aliorum parentum nostrorum, sine ulla reticencia, et sine ulla revenientia ad totam posteritatem nostram, ut semper predicta ecclesia Scti vincentii et habitatores eius teneant et possideant libere et ingenue in propriam hereditatem. Et si aliquis homo vel femina de nostra generatione aut de alia hoc infringere voluerit potestatem non habeat, sed haec donatio firma semper maneat. Visores et testes Petrus Guillem de alascorz, et Guido consaguineus eorum de assua. et Guillelmus ferrandi. Ego predictus Raimundus Petri de eril hanc cartam laudo et hoc signum pono. Et ego prefata uxor eius arsendis similiter laudo et hoc signum pono. Et ego suprascriptus filius eorum Petri raimundi similiter laudo, et hoc signum pono. Facta est carta ista. anno incarnationis domini MC. XXIII. mense ianuario regnante adefonso rege, regis sancii filio, in pampilonia et in aragone et in ripacorza.

⁵¹ Ibídem, serie 2B-XXI, p. 75.